

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΣΤ΄.

Συνδρομή ἑτησίαν: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ Ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. ἑστέ. ἔτους καὶ εἶναι ἰσχυραὶ. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 22.

7 Ἀυγούστου 1888

Η ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ

Τὸ θέατρον ἦτο πλήρες θεατῶν μέχρις ἀποπνιγμοῦ· πάντα τὰ μακρὰ θρανία καὶ ὁ μέχρι τοῦ τοίχου τοῦ περιβόλου κενὸς χώρος ἐπληροῦντο παρὰ τοῦ συμμιγοῦς ἀκρεατηρίου τοῦ αποτελουμένου ἐκ πολυαριθμῶν οικογενειῶν ἀστῶν, ἐξ ὑπαλλήλων, ἐξ ἀξιωματικῶν, ἐκ μειράκιων μαθητῶν, ἐκ παρεπιδημούντων ἐπαρχιωτῶν, ἐκ τοῦ κοινοῦ τέλους, ὅπερ κατὰ προτίμησιν συρρέει εἰς τὰς παραστάσεις τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου. Ὅλον δὲ τὸ πλῆθος τοῦτο, μὲ εὐχαρίστησιν ἀπλοϊκῶς ἐζωγραφισμένην ἐπὶ τῆς μορφῆς του, παρηκολούθει τὴν ἀνέλιξιν τῆς παραστάσεως—τῆς διδασκαλίας, ὅπως λέγουσιν τῶρα ἐπὶ τὸ ἀρχαιοπρεπέστερον—τῆς *Βαβυλωνίας*, ἐχειροκρότει ἐκθύμως καὶ ἀνεκάγχαζε θορυβωδῶς φαιδρυνόμενον ἐκ τῶν ἀφελῶν καὶ διὰ λαρυγγώδους ἀσιατικῆς προφορᾶς ἐκφερομένων παρατηρήσεων τοῦ Ἀνατολίτου καὶ ἐκ τῶν ὀργίλων ἀναφωνήσεων τοῦ ἰταλοφώνου Ἑπτανήσιου, ὃν ὑπεκρίνετο μετ' ἀνεπιλήπτου τέχνης εἰς τῶν ἀναντιρρήτως δοκίμων ἠθοποιῶν μας, ὁ κ. Σπυριδῶν Ταβουλάρης.

Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς ἰλαρότητος καὶ τοῦ θορύβου ἐγὼ ἀναμιμνησκόμενος τῆς ἀληθείας τοῦ παλαιοῦ λατινικοῦ ρητοῦ *habent sua fata libelli*, διελογιζόμενον τὴν παράδοξον τύχην τοῦ ἔργου ἐκείνου. Εἰς τὸ πνειγρὸν καὶ σχολιὸν στάδιον τῆς πεινχρᾶς ἡμῶν φιλολογίας, ἐνθα ὑπὸ κλίμα ἄστοργον καχεκτοῦσι καὶ φθίνουσι τὰ ἔργα τῆς διανοίας, σπανίως βιβλίον ἔτυχε τόσης εὐνοίας καὶ προκοπῆς καὶ ἤξιωθη νὰ διανύσῃ τόσον μακρὸν στάδιον εὐημερίας. Ἀπότου τὸ πρῶτον ἐδημοσιεύθη, πρὸ ἡμίσεος καὶ πλέον αἰῶνος, ἔσχε τὴν τιμὴν ἀδιακόπου σειρᾶς ἀναριθμητῶν ἐκδόσεων. Μεταξὺ τοῦ πεινχροῦ ἐμπορεύματος, ὅπερ ἐκθέτει εἰς πώλησιν ὁ πλάνης βιβλιοπώλης ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου τῆς ὁδοῦ Σταδίου ἢ τῆς ὁδοῦ Αἰόλου, ὑπὸ τὴν στοάν τοῦ Ταχυδρομείου ἢ εἰς τὸν πρόνακον τῆς Ἁγίας Εἰρήνης, ἡ *Βαβυλωνία* διαπρέπει ἐν προσφάτῳ ἀτμμελεῖ ἄλλ' εὐνῶν ἐκδόσει. Τὴν βλέπει τις εἰς τὰς χεῖρας στρατιώτου, ἀναπαυομένου ἐν τῷ στρατῶνι

μετὰ τὸν κάματον τῶν γυμνασίων, εἰς τὰς χεῖρας μαθητευομένου τεχνίτου, φυλάσσοντος ἐν ἡμέρᾳ σχολῆς τὸ ἐργαστήριόν του· τὴν συναντᾷ καὶ εἰς τὰ πνειγρὰ καταγῶγια τῶν φυλακῶν τέρπουσαν τὸν μόλις καὶ μετὰ κόπου ἀναγινώσκοντα κατάδικον κατὰ τὰς μακρὰς ὥρας τῆς ἐνίας του. Τὰ πρόσωπά της ἐγένοντο σὺν τῷ χρόνῳ τύποι ἀναγνωρισμένοι, πολλοὶ δὲ φράσεις αὐτῆς κατίστησαν ρητὰ πασιγνώστα ἢ εἰσήχθησαν ὡς παροιμίαι εἰς τὴν κοινὴν ἑμιλίαν.

Καὶ παρίεργον! ἐνῶ τὸ βιβλίον τοιαύτην ἔσχεν ἐξαιρετικὴν διάδοσιν καὶ εὐνοίαν ἀεὶ προιοῦσαν, ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ παρέμεινε περίπου ἄγνωστος. Ἄνομάζετο Δημήτριος Κ. Βυζάντιος, ἀλλ' ὡς μ' ἐπληροφόρησε φίλος μου, συλλέξας ἄλλοτε φιλοπόνως πολλὰς λίαν χρησίμους βιβλιογραφικὰς πληροφορίας, τὸ «Βυζάντιος», τὸ ὁποῖον κατίσχυσε καὶ ἔμεινεν ὡς κύριον αὐτοῦ ἐπώνυμον, ἦτο ἐπιθετον ἐπιπρόσθετον δηλωτικὸν τῆς ἑαυτοῦ καταγωγῆς, διότι ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐγεννήθη καὶ ἐκεῖθεν κατῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καθ' ἑτέρας πληροφορίας τινῶν γνωρισάντων αὐτὸν ἐκ τοῦ σύγγεγυς, ἦτο ἀνὴρ εὐχαρὶς τοὺς τρόπους καὶ στωμύλος, ἔφερε φουστανέλλαν καὶ ὡς κύριον ἔργον εἶχε τὴν ζωγραφικὴν ἱερῶν εἰκόνων. Διέμεινεν ἐπὶ χρόνον πολὺν εἰς Πάτρας, πάσαι δὲ αἱ εἰκόνες, ἃς ἰδίᾳ χεὶρὶ ἔγραψεν ἐν τῷ αὐτόθι ναῶν τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου μαρτυροῦσιν ἱκανότητα οὐχὶ κοινὴν περὶ τὴν βυζαντινὴν ἀγιογραφίαν. Ἦτο ἀρκετὰ ἐγγράμματος καὶ πεπραιοκισμένος διὰ τινος εὐφυίας καὶ παρατηρητικότητος, ὡς ἐμφάνεται ἐκ τοῦ ἔργου του· παρεκτός δὲ τῆς *Βαβυλωνίας*, ἡ τῆς κατὰ τόπους διαφθορᾶς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης—διότι οὕτως ἔχει ἀκεραίως ὁ τίτλος τῆς κωμῆδος του—συνέγραψε καὶ ἕτερον ἔργον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *Γυναικοκρατία*. Κωμῆδιαν εἰς 5 πράξεις ἐκδοθεῖσαν ἐν Ἀθήναις τὸ 1841 ἀπὸς χρῆσιν καὶ διασκέδασιν τῶν Ἑλλήνων! » Πλείονος πληροφορίας περὶ τοῦ συγγραφέως καὶ τῆς πρώτης ἐκ τοῦ ἔργου του ἐντυπώσεως παρὰ τῷ κοινῷ δὲν ἠδυνήθη ν' ἀνεύρω, εἰ καὶ ἐκ περιεργείας ἐπιστάμενος ἠρεῦνησα εἰς τὰς ἐκδοδομένας ἐν ἔτει 1836 ἐφημερίδας, ὅτε ἡ *Βαβυλωνία* ἐξεδόθη τὸ πρῶτον,

καί ὅτε ὁ ὑπάρχων τύπος συνείθιζεν ἀπλῶς μὲν καὶ διὰ βραχέων, ἀλλ' ὅπως δῆποτε νὰ ποιῆται λόγον περὶ τῶν σπανίων κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δημοσιευμένων βιβλίων.

Ἡ ἐπίνοια τοῦ Βυζαντίου ὅπως παραστήσῃ ἐν σειρᾷ σκηνῶν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον κωμικῶν τὴν ἐπικρατοῦσαν περὶ τὴν γλῶσσαν σύγχυσιν κατὰ τὰ πρῶτα μετὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν ἔτη, δὲν ἦτο ἴσως ἀφύτης. Τὸ Νεχύπλιον ἐδρα τῆς Κυβερνήσεως, ἐνθα ἐκ τοῦ σάλου τῆς ἐπαναστάσεως φερόμενα εἶχον καταφύγει καὶ ἐνοικῆσαι παμπληθῆ στοιχεῖα ἐκπροσωποῦντα τὸν ἀπανταχοῦ καταδικωκόμενον ἑλληνισμόν, ἦτο ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῆς ἀληθείας τῆς Βαβέλ. Εἰς τὰς στενωποὺς τῆς μικρᾶς πόλεως, εἰς τὰς μικροσκοπικὰς πλατείας τῆς, εἰς τ' ἀπέριττα καφενεῖα τῆς καὶ τὰ πενήχρα πανδοχεῖα συνωθούντο καὶ διηγκωνίζοντο ὁ σκαῖος Ρουμελιώτης καὶ ὁ κρυψίνους Πελοποννήσιος, ὁ ἀπληστος καὶ ἀτολμος Χίος, ὁ ἀφελῆς Μικρασιάτης, ὁ εὐθυρήμων Κρής, ὁ κομπαστὴς καὶ βλάσφημος Ἐπτανήσιος. Πάντα ταῦτα τὰ ποικίλα καὶ ἀνόμοια γλωσσικὰ ἰδιώματα ἀντήχουν ἐν φυρμῷ κατὰ πάσας τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας καὶ εἰς πάσας τοῦ βίου τὰς περιστάσεις ἐν τῇ πολυμιγῇ ἐκείνῃ κοινωσίᾳ, φυσικὸν δὲ ἦτο νὰ ἐπέρχονται ἀστεῖαι παρεξηγήσεις καὶ ἔστιν ὅτε αἰματηραὶ συγκρούσεις ἐκ γλωσσικῶν παρενοήσεων. Ὁ Βυζάντιος, σύγχρονος ὢν ἔτυχε βεβαίως ν' ἀκούσῃ τὸν κυκεῶνα αὐτὸν τῶν διαλέκτων, φαίνεται δὲ ὅτι ἢ ἐγίνωσκεν ἐκ τῶν προτέρων ἢ ἐπεμελήθη χάριν τοῦ σκοποῦ του νὰ ἐκμάθη πλείστους ἐκ τῶν ἰδιωτισμῶν αὐτῶν, διότι ἢ ἀπόδοσις τοῦ λεικτικοῦ τῶν διαφορῶν τῆς κωμωδίας τοῦ προσώπων ἐγένετο ἀρκετὰ πιστῶς καὶ μόνον παρεστάθη ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον, ὡς εἶνε ἐπιτραμμένον εἰς τοιοῦτου εἶδους παίγνια, ἢ διαφθορὰ τῆς κοινῆς γλώσσης. Εἰς τοῦτο ἀποβλέψας, καὶ μὴ ὢν ἄλλως τε ἐξ ἐπαγγέλματος κωμωδοποιός, παρημέλησε τοῦ μύθου καὶ ἐπλεξε τὴν ὑπόθεσιν μὲ ἱκανὴν ἀπειρίαν ἐπὶ ἰστοῦ ἀρκετὰ χονδροειδοῦς. Δὲν εἶχε σκοπὸν νὰ σατυρισῇ, ἀλλὰ μόνον ν' ἀστευθῇ, ἔκρινε δὲ καλὸν ρητῶς νὰ δηλώσῃ τοῦτο εἰς τὸν πρόλογον τοῦ ἔργου τοῦ γράψας: «τὴν λυπηρὰν αὐτὴν κατάστασιν, εἰς ἣν ὁποῖαν ἐξετραχηλίσθη ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα» μὴ θελήσας νὰ ἐκτραγωδήσῃ, ἐθέμην σκοπὸν νὰ κωμωδήσῃ, ὥστε διὰ τῆς ἀστεϊότητος» μᾶλλον νὰ καταρτισθῶσιν οἱ κακῶς προσέροντες τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ νὰ προτραπῶσιν εἰς τὴν κατὰ τόπους σύστασιν σχολείων πρὸς ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας των. Δὲν ἀποβλέπω πρὸς ἐμπαιγμὸν τῶν εἰς τὴν σκηνὴν» πρῶσιάζομένων προσώπων, ἀλλ' ὡς εἶπον» πρὸς κωμικισμὸν καὶ τὴν διὰ τὴν διάδοσιν» τῆς παιδείας προτροπήν.» Πρόθεσις σατύρας

ὑπολανθάνει παροδικῶς μὲν καὶ ἐπεισοδικῶς εἰς τοῦ Χίου ξενοδόχου τὴν πλεονεξίαν, κυρίως δὲ καὶ ἐμφύτως εἰς τὴν ἀπεικόνισιν τοῦ Λογιώτατου καὶ τοῦ Ἐπτανησίου, τοῦ πρώτου ἐπιμένοντος νὰ λαλῇ εἰς ἀρχαίζουσιν γλῶσσαν, φορτικῶς ἀκατάληπτον, καὶ περιφρονούντος ἐν τῇ ὑπερόπτιδι σοφίας του τοὺς ἀπλοῖκους καὶ ἀγράμματος συνδαιτυμόνας, τοῦ δευτέρου δὲ ὑποκρύπτοντος ὑπὸ τὴν εὐέξαπτον ἀλαζονείαν μεθ' ἧς ἐξήσκει τὰ ὑψηλὰ τοῦ Ἀστυνόμου καθήκοντα ἀμάθειαν παχυλὴν. Ἡ τοιαύτη τοῦ συγγραφέως πρόθεσις ἦτο δεδικοιολογημένη. Οἱ λογιώτατοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐκίνουν τὸν γέλωτα τῶν φρονίμων διὰ τῆς ἐπιτεθηδευμένης γλώσσης, ἣν μετεχειρίζοντο ἐνίοτε περὶ τὸ λέγειν, αἰέποτε δὲ περὶ τὸ γράφειν, ἠδύναντο ὁμοῦ οὐχὶ ἀδικῶς νὰ κινήσῃ καὶ τὴν ἀγανάκτησιν διὰ τοῦ ζήλου, ὃν κατέβαλλον περὶ τὸ ἐπιβλαβεῖς αὐτῶν κήρυγμα. Παρηνόησαντες τὴν πρὸς ἀπομίμησιν τῶν ἀρχαίων ἡμῶν προγόνων τάσιν, ἦν μετὰ πολλῆς πολιτικῆς περινοίας κατώρθωσαν νὰ ἐμπνεύσωσιν εἰς τὸ ἔθνος οἱ τὴν ἐξέγερσιν αὐτοῦ παρασκευάσαντες ἄνδρες, διδάσκαλοι δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον ὄντες καὶ ἐγκύφαντες εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ἠθέλων ν' ἀναστήσωσιν ἐκ τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ κόσμου οὐχὶ τὸ ζωπαρόχον καὶ μεγαλοῦργον φρόνημα, ἀλλὰ τὴν ἀπ' αἰῶνων νεκρὰν γλῶσσαν, μετ' ἀδιαλλάκτου καὶ μισαλλοδοξοῦ πεισμονῆς ὑποστηρίζοντες τὴν ἑαυτῶν γνώμην. Τὰ πεζὰ καὶ ἔμμετρα αὐτῶν δοκίμια ἦσαν ὑποδείγματα γελιοιδεστάτου μακαρονισμού, βεβαίως δὲ ὁ Βυζάντιος ἐν ὑποσημειώσει ὅτι τὸ ἐν τῇ ἸΒ' σκηνῇ περιώνυμον ἐπιτύμβιον «Ἐνθάδε κείται Χατζῆ Μουράτης κλήσει κλπ.» ὅπερ συντάττει ὁ Λογιώτατος χάριν τοῦ Ἀνατολίτου δὲν εἶνε κωμικὴ ἐπίνοια ἀλλὰ πραγματικὸν ἔργον λογιῶν τινός, οὗ τὸ χειρόγραφον ἀνευρε κατὰ τύχην ὁ συγγραφεὺς τῆς *Babyloniaca* ἐν τῷ βιβλίῳ, ὅπερ ἐδανείσθη, διαφέρον μόνον κατὰ τὸ ὄνομα καὶ τὸν δεῦτερον στίχον. Ἐν παρόδῳ δὲ σημειῶ ὅτι ἡ μονομανία αὕτη τῶν διδασκάλων περὶ τὸ ἐπιτεθεῖσθαι διεστραμμένον ἀρχαϊκὸν ὕφος ἔσχεν ἐπιζήμιον ἐπίδρασιν, καὶ ἐξαιρέσει τῶν καθαρῶν καὶ γνησίων δημοτικῶν ἄσματων, τὰ κατὰ τὴν διαρκείαν τοῦ ἀγῶνος εἰς λογιαν γλῶσσαν συντεθέντα ποιήματα, τ' ἀξιοῦντα νὰ ἐμψυχώσωσι τοὺς ἀγωνιζομένους ἢ νὰ ἐξυμνήσωσιν εὐκλεεῖς πράξεις εἶνε παγερὰ καὶ ἄμουσα κατασκευάσματα, μακρὰν ἀπέχοντα τῆς θερμουργοῦ ἐμπνεύσεως τῶν θουρίων τοῦ Τυρταίου, τοῦ Ρουζι-Δελίλ καὶ τοῦ Θεοδώρου Κέρνερ. Τὸ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Μάρκου Βότσαρη συντεθὲν ἠρωσελεγειῶν, τὸ ἔως ἐπ' ἐσχάτων ψαλλόμενον: «Ἕλληνες, κλύσωμεν ἄνδρα γενναῖον» εἶνε δεῖγμα τῆς ποιητικῆς ταύτης

βαναυσοτεχνίας καὶ ἀπειροκαλίας. Εὐτυχῶς ἡ κοινωσία ἢ ἄρτι ἀποσείσασα τὰ δεσμὰ τῆς τυραννίας ἀπέστρεψε νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὰς πύδας τῆς γραμματικῆς τοῦ Λασκάρους καὶ οἱ πολλοὶ ὀρθοφρονήσαντες παρεδέχθησαν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ματαιοπονῶσι γαλθανίζοντες τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ἀλλὰ νὰ ἐπιδιώξωσι τὴν βχθμιαίαν μόρφωσιν καὶ συστηματοποίησιν τῆς ζωντανῆς νεωτέρας.

Ὁ τύπος τοῦ Ἐπτανησίου ἦτο ἐπίσης ἀληθῆς καὶ πραγματικὸς. Ἄμα τῇ καθόδῳ τοῦ Κυβερνήτου εἰς τὴν Ἑλλάδα, συνέρρευσαν εἰς τὴν πρωτεύουσιν πλείστοι ἐκ τῶν Ἰονίων νήσων ἐπιστήμονες, σπουδάζαντες κατὰ τὴν τότε συνήθειαν εἰς τὰ ἰταλικὰ Πανεπιστήμια τῆς Παδούης, τῆς Πίζης ἢ τῆς Βονωνίας. Ἐξ αὐτῶν τινὲς ἦσαν ὄντως ἱκανοὶ καὶ πεπειραμένοι, διαπρίψαντες μεταγενέστερον εἰς τὸ στάδιον ὅπερ ἐξελέξαντο, ἀλλ' οἱ πλείονες ἦσαν δυστυχῶς ἡμιμαθεῖς οἰηματῖαι, στερούμενοι σοβαρῶν γνώσεων καὶ ἐμβριθεῖς, ὢν τὰ προβληματικὰ φῶτα ἐδέησε νὰ χρησιμοποίησῃ ὁ ἀοίδιμος Καποδίστριας ἐν τῇ δημοσίῳ ὑπηρεσίᾳ, ἐν ἀπορίᾳ διατελῶν καὶ ἐκ τῆς λειψυχνδρίας πιεζόμενος. Γινώσκω ἕνα ἐξ αὐτῶν, οὕτινος προασιωπῶ τὸ ὄνομα καὶ τὴν πατρίδα, τύπον ἀρκετὰ περιεργον, διανύσαντα στάδιον πρωτοφάνης εἰς τὰ χρονικὰ τῆς δημοσίῳ ὑπηρεσίας. Δικηγόρος μετριώτατος ὢν, ἐπέτυχε νὰ διορισθῇ δικαστὴς εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον, τὸ ἀρτισύστατον τότε ἀνώτατον δικαστήριον τοῦ Κράτους. Ἀποσυρθεὶς ἑνωρὶς ἐκ τῆς ὑπηρεσίας, ἔμεινεν ἐπὶ μακρὰ ἔτη εἰς τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα ἐξασκῶν οὐχὶ μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα. Μετὰ τὴν ἔνωσιν τῆς Ἐπτανήσου, ἦτοι μετὰ πάροδον τριάκοντα πέντε περιόπου ἐτῶν, γέρων ἤδη ἐνήργησε καὶ κατώρθωσε νὰ διορισθῇ εἰρηνοδίκης εἰς ἕνα τῶν τελευταίων δήμων τῆς νήσου! Καὶ τοιοῦτοτρόπως ὁ ἀλλόκοτος αὐτὸς τῆς Θεμίδος λειτουργός, ὅπως ὁ στρατιωτικὸς ἐκείνος τοῦ Γερολσταῖν ἐν τῷ γνωστῷ κωμειδυλλίῳ, ἀντιθέτως πρὸς τὰ πανταχοῦ καὶ ἀνέκαθεν ἰσχύοντα ἐν πάσῃ ἱεραρχίᾳ, ἤρξατο ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου βαθμοῦ τὴν σταδιοδρομίαν του διὰ νὰ καταλήξῃ εἰς τὸν κατώτατον.

Τοιαύτη ἦτο ἡ ἐποχὴ καὶ τοιοῦτοι οἱ τύποι, οὓς ἠθέλησε ν' ἀναπαραστήσῃ ὁ συγγραφεὺς τῆς *Babyloniaca*. Τὸ ἔργον του ὡς κωμικὸν παίγνιον ἠδύνατο νὰ εἶνε ἀνεκτόν. Ἄλλ' εἶχε γεννηθῇ ὡς εἶπαμεν ὑπὸ ἀστέρα εὐοίωνον καὶ ἡ ἐπιτυχία του ὑπερέβη πολὺ τὴν μετρίαν αὐτοῦ ἀξίαν. Ἐνωρὶς ἀνεβιβάσθη ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἦτις κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο ἄξιος καὶ ἀρχέγονος ὅσον περιόπου καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Θεσπίδος καὶ φαίνεται ὅτι ἠῦδο-

κίμησεν. Ἐκ τούτου δ' ἐνθαρρυνόμενος ὁ Βυζάντιος προέβη εἰς ἀνατύπωσιν τῆς κωμωδίας του, πολλὰ προσθαφαιρέσας, καθὰ λέγει ἐν τῷ πρόλογῳ τῆς δευτέρας ἐκδόσεως «χάριν ἀστεϊσμοῦ», παρενείρας δὲ καὶ τετάρτην πρᾶξιν ἔμμετρον ἀπρὸς περισσοτέρην κομψότητα» μετὰ τριῶν νέων προσώπων, δυο γυναικείων, τῆς Κανέλλας, ἐρωμένης τοῦ Κρητικοῦ καὶ τῆς Γαρούφως, γραικῆς τροφεῦς αὐτῆς, εἶδος *duègne*, καὶ ἐνός ἀγύρτου ἰατροῦ. Ἄλλ' ἡ βεβιασμένη αὕτη παρένθεσις μὲ τοὺς ἀνοουσίους καὶ ἀδοκίμους στίχους τῆς οὐδὲν προσέθηκεν εἰς τὸ ὅλον ἔργον, δικαίως δὲ κατηγορήθη πρὸς πολλοὺς καὶ παραλείπεται ἐν τῇ παραστάσει. Ἡ εὐνοια ἧς ἔτυχε τὸ ἔργον παρὰ τῷ κοινῷ προέβη αὐξοῦσα, ἰδίως κατόπιν ὅτε θίασοι κάπως κάλλιον κατηρτισμένοι συμπεριέλαβον αὐτὸ εἰς τὸ δραματολόγιόν των καὶ ὁ ἀείμνηστος Θ. Ὀρφανίδης, νέος τότε ζωγράφος καὶ εὐφυῆς, ὑπεδύετο τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀνατολίτου. Ἐκτοτε αἱ παραστάσεις τῆς *Babyloniaca* ἐποπλασιάζοντο καὶ δὲν ὑπῆρξε σκηνὴ προχειρῶς ὑπὸ φιλοδραματικῷ ὄμιλου πηχθεῖσα, δὲν ὑπῆρξεν ἐκπαιδευτήριον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἐξετάσεων, δὲν ὑπῆρξε θέατρον καθ' ἅπασαν τὴν Ἀνατολίαν, ὅπου νὰ μὴ ἠκούσθησαν οἱ ἀλλόκοτοι φθόγγοι τῶν διαφορῶν προσώπων τῆς κωμωδίας τοῦ Βυζαντίου καὶ αἱ παραφοραὶ τοῦ Ἐπτανησίου καὶ ἡ ἔρις τοῦ Ἀλθανοῦ πρὸς τὸν Κρήτα. Καὶ σήμερον ἀκόμη ἐν μέσαις Ἀθήναις ὑπὸ τοῦ σχετικῶς καλλίστου ἑλληνικοῦ θιάσου, πρὸ ἀκροατηρίου ἀξιοῦντος τὰ πρωτεῖα ἐν νοημοσύνῃ καὶ μορφῶσει διδάσκειται ἡ *Babyloniaca*, ἐνῶ τὴν προτεραιάν ἐπὶ τῆς αὐτῆς σκηνῆς παριστάνετο ὁ *Σεβῆρος Τορέλλης* τοῦ Φραγκίσκου Κοπέ!

Καὶ ἐνῶ ὅλοι ἐφαιδρύνοντο καὶ ἐκάγχαζον, ἐγὼ μόνος ἴσως τῶν θεατῶν κατελιημμένος ἐκ τῶν ἀνωτέρω διαλογισμῶν δὲν ἐφαιδρύνομαι. Ἡ παράστασις ἐκείνη τῆς *Babyloniaca* ἦτο δι' ἐμὲ μία εἰσέτι ἐπιπρόσθετος ἀπόδειξις ὅτι παρὰ τὴν ἐκάστοτε ἀκροαμένην ἐμφαντικὴν μεγαληγορίαν δὲν κατεβλήθη φιλότιμος ἐργασία πρὸς ἀνύψωσιν τῆς ἐθνικῆς σκηνῆς καὶ πρὸς ἐξευγενισμόν τῶν θεατρικῶν ἡμῶν ἠθῶν. Πρὸ πολλοῦ τὸ ἔργον αὐτό, ὅπερ ἐπιπολαίως καὶ μὲ τὴν συνήθη παρ' ἡμῖν περὶ τὸ ἐπιθετὸν ἀκράτειαν ἐχαρκτηρίσθη ὡς «ἐθνικόν», ἔπρεπε ν' ἀποσκορακισθῇ ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς. Ὡς κωμικὸν παίγνιον, ἐπαναλαμβάνω, καίπερ οὐχὶ ἀνώτερον τοῦ μετρίου, ὡς σημειοῦν παροδικὴν τινα περίστασιν οὐχὶ τοῦ ἐθνικοῦ βίου ἀλλὰ μόνον τῆς πολυπλάγκτου ἑλληνικῆς γλώσσης, ἠδύνατο νὰ εἶνε ἀνεκτόν πρὸ ἡμίσεος αἰῶνος, δεδομένης μάλιστὰ τῆς ὑπαρχούσης τότε σπάνους περὶ τὰ πρωτότυπα δραματικὰ ἔργα. ἀλλὰ τῆς ἐποχῆς παρελθούσης, ἔπρεπε καὶ αὐτὸ νὰ παρέλθῃ

καὶ οὐχὶ νὰ σὺρη ἀκόμη ἐπὶ τῆς σκηπῆς τὰ
ρέκη τοῦ ἀνεκροτισμοῦ του. Σήμερον τοιοῦτο
ἔργον οὔτε σκοπὸν οὔτε ἐκπληροῦ οὔτε ἐπίδρασιν
ἐλαχίστην δύναται νὰ ἔχη· σήμερον τὰ φῶτα
τῆς παιδείας διεσπάρησαν θαυσιμῶς χάρις εἰς
τὴν δραστήριον φιλοπατρίαν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους
καὶ τὴν γοργὴν φορὰν τοῦ πνεύματος τοῦ αἰῶ-
νος, ἡ δὲ τῶς ἀκατασκευὸς γλῶσσα ἡμῶν ἐπέ-
τέλεσε βαθμηδὸν τὴν μόρφωσιν τῆς καὶ ἀπέ-
κτησε τὴν σθεναρὰν ἐνωτικὴν τῆς δύναμιν συν-
δέουσα διὰ δεσμοῦ ἀκαταμαχῆτου τοὺς διε-
σπαρμένους ὑμοφύλους. Παρεκτός ὀλίγων ἀπα-
ραιτήτων τοπικῶν ιδιωματικῶν ἢ ἑλληνικῆ γλῶσ-
σα τανῶν ἀποβαλοῦσα βαθμηδὸν τὸν φόρτον τῶν
ξενισμῶν καὶ βαρβαρισμῶν δὲν λαλεῖται ἐν Χίῳ,
ἐν Κρήτῃ, ἐν Ἑπτανήσῳ ὅπως ἐλαλεῖτο κατὰ
τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν συνεγράφη ἡ *Babylonia*,
οἱ κάτοικοι δὲ τῶν εἰρημένων ἑλληνικῶν χωρῶν
συναντῶμενοι ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι δύνανται
κάλλιστα νὰ συνεννοηθῶσιν, χωρὶς ποσῶς νὰ
ἐπέλθῃ κωμικὴ ἢ δυσάρεστος παρεξήγησις. Σή-
μερον οἱ λογιώτατοι ἐξέλιπον, οἱ δὲ τυχὸν δια-
σωζόμενοι καὶ ἐμμένοντες εἰς τὰς ἐσκωρια-
σμένας ἰδέας τῶν ἐδέησε πρὸ πολλοῦ νὰ φυγο-
μαχῆσασιν ἀπέναντι τῶν σαρκασμῶν, οὓς ἐξή-
γειρε παρά τῳ κοινῷ πᾶσα ἀνίσχυρος αὐτῶν
προσπάθεια. Σκοπὸν καὶ ἐπίδρασιν λυσitelῆ
δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχη τοιοῦτο ἔργον οὐδ' εἰς αὐ-
τὴν τὴν ἐποχὴν ὑπὸ τὴν ἐγράφη. "Ἄν ἤθελεν ὁ
συγγραφεὺς νὰ διακωμῳδήσῃ—τοῦθ' ὅπερ κα-
λῶς ποιῶν ἀρνεῖται διαρρηθῆν ἐν τῷ προλόγῳ
του—τὸν Καίσαρᾶ διότι εἰσάγει τουρκικὰς λέ-
ξεις εἰς τὴν ὁμιλίαν του ἢ τὸν Ἑπτανήσιον
διότι ξενωφῶνως φθέγγεται χρώμενος λέξεσι καὶ
φράσεσιν ἰταλικαῖς, θὰ εἰδείκνυεν ἄδικον καὶ
ἀνόητον ζῆλον, ἐπειδὴ ἢ κατὰ τόπους διαφθορὰ
τῆς καλουμένης γλώσσης εἶνε συνέπεια τῶν ἐπὶ
αἰῶνας διαρκουσῶν ἱστορικῶν περιπετειῶν τοῦ
πολυπαθοῦς ἡμῶν Γένους, δι' ἃς βεβαίως δὲν
εὐθύνονται αἱ νεώτεροι γενεαί. "Ἄν δὲ πάλιν
ἤθελεν, ὡς ἀφελῶς λέγει ὁ συγγραφεὺς, νὰ προ-
τρέψῃ διὰ τοῦ μέσου τούτου τοὺς ἡμοεθνεῖς εἰς
τὴν διάδοσιν τῆς παιδείας, ἢ ἀξίωσις του ἦτο
ὑπερβολικὴ, διότι ἀπαιτεῖται ἐπίσης μακρῶν
ἐτῶν ἐργασία ὅπως ἢ γλῶσσα ἀποσκυβαλισμῶν
τοὺς παρεισφῆσαντας εἰς αὐτὴν ξενισμούς, ἔρ-
γον ὅπερ δὲν δύναται νὰ ἐπιτελέσῃ διὰ μιᾶς μὲ
ὄλην τὴν ἀγαθὴν τῆς προθεσιν μία μετρία κω-
μῳδία. Ἐνῶ δὲ στερεῖται προορισμοῦ, εἶνε ἀφ'
ἑτέρου ὑπὸ τεχνικὴν ἐποψίν ὅλως διόλου κακό-
ζηλον καὶ ἀδόκιμον κατασκευασμα, διότι ἐπὶ
τέλους πᾶσα ἢ πλοκὴ τοῦ ἔργου στηρίζεται εἰς
παρεξήγησιν προελλοῦσαν ἐκ μιᾶς λέξεως κα-
κειμῆτος, αἱ δ' ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσαι ὀλίγαι
χυδαῖαι εὐφυολογίαι εἰς τὸν αὐτὸν δυσώδη κύ-
κλον ἀνάγονται. Ὡραία τῷ ὄντι διδασκαλία νὰ

περιμένη τὸ κοινὸν νὰ φαιδρυνθῇ μὲ πολλὴν
συγκατάθεσιν τῶν ὁφραντικῶν του νεύρων,
ἀπὸ τὸν γνωστὸν δυϊκὸν τοῦ Λογιωτάτου μεθερ-
μηνευόμενον παρὰ τοῦ Ἀνατολίτου!

Εἰς τὸ βασιλεῖον τῶν γραμμῶν καὶ τῆς
τέχνης ἔργα μὴ φέροντα τὴν γνησίαν σφραγίδα
τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἐμπνεύσεως δὲν ἔχουσι
λόγον ὑπάρξεως· καὶ ἂν διὰ λόγους κριτικῆς
ἀτροφίας καὶ ἀμούσου συγκαταβάσεως κατωρ-
θώσῃ καὶ τινὰ κίβδηλα μετὰ τιμῆς νὰ κυ-
κλοφορήσῃ, ἢ πρόσδος ἢ διαμορφουσα τὴν
καλαισθησίαν τ' ἀνευρίσκει μίαν ἡμέραν καὶ
τὰ καταδικάζει εἰς ἀνυπαρξίαν. Γινώσκω ὅτι τὸ
ἐθνικὸν λεγομενον θεάτρον συντηρεῖται κυρίως
ἐκ τῶν μαλλον ἀμόρφων καὶ ἀηδῶν τερατουρ-
γημάτων τοῦ παρακμάσαντος ρομαντισμοῦ, καὶ
ὅτι εἰς τὸ νοῆμον δημόσιον τὸ συρρέον εἰς τὰς
πρκαστάσεις του παρέχεται σχεδὸν καθ' ἐσπέ-
ραν ἢ λιπαρὰ καὶ δυσπεπτος τροφή τῶν δρα-
μάτων τοῦ Μπουρζᾶ καὶ Δ' Ἐνερέ. Ἄλλὰ
παρὰ τοῖς ἐχέφροσι δὲν πιστεύω ὅτι ὑπάρχει
δευτέρα περὶ τούτου γνώμη, ὅταν δὲ ἔλθῃ ἢ
ῶρα πρὸς ἀποτελεσματικὴν ἐνέργειαν ὑπὲρ τῆς
καταπεπτωκυίας ἑλληνικῆς σκηπῆς, πάντα συλ-
λήθῃ τὰ ὄνηια ταῦτα ἐξαμβλώματα θὰ ρι-
φθῶσιν εἰς τὸν Καιάδαν ἄνευ διαδικασίας καὶ
χωρὶς ἐλπίζω νὰ ἐγερωθῇ τις συνηγορῶν ὑπὲρ τῆς
διατηρήσεως αὐτῶν. Τὸ πρωτότυπον ὅμως δρα-
ματολόγιον, ὅσον πενιχρὸν καὶ περιωρισμένον
καὶ ἂν εἶνε, δεῖται μᾶλλον ἐπισταμένης ἐξελέγ-
ξεως, ὅπως ἀποκαθαιρόμενον ἀπὸ τῶν ἀχρήστων
χρησιμεύσῃ ὡς πυρὴν εἰς τὴν μέλλουσαν εὐέλ-
πιδα παραγωγὴν. Τοιαύτη προπαρασκευαστικὴ
ἐργασία ἠδύνατο φρονῶ ν' ἀρχίσῃ ἀπὸ τοῦδε
ἄνευ τινὸς ζημίας, ἐπειδὴ δ' ἐγένετο κατ' αὐ-
τὰς μεταξὺ τῶν λογίων καὶ τῶν εἰδημόνων λό-
γος πολὺς περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου καὶ τῆς
βελτιώσεως τῆς τύχης αὐτοῦ, ἠθουλήθη νὰ ἐκ-
φράσῃ καὶ ἐγὼ τὴν ἀνωτέρω γνώμην περὶ ἐξο-
στρακίσεως ἀπὸ τῆς σκηπῆς αὐτοῦ ἔργου ἀπρη-
χαιωμένου, οὐδένα πλέον ἐκπληροῦντος προορι-
σμοῦ, ἀντικειμένου δὲ εἰς τὴν ἐπιδιωκομένην
ἐξευγένισιν καὶ ἐπιφυλάτσομαι προσεχῶς, ἀφειτη-
ρίαν λαμβάνων ἐκ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, καὶ
ἄλλας τινὰς σχετικὰς περὶ τοῦ θεάτρου σκέψεις
νὰ ὑποβάλλω εἰς τὴν πεφωτισμένην κρίσιν τοῦ
κοινοῦ.

ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ ΑΝΝΙΝΟΣ

"Ὅσον μέγας καὶ ἂν εἶνε ὁ σκοπός, ἀλλ' ὁ πρὸς
ἐπιτυχίαν αὐτοῦ μεταχειριζόμενος ἄθλια μέσα
εἶνε πάντοτε ἄθλιος.

"Ὅ τῶν συνεπειῶν τῆς κακίας φόβος ὡς ἐπὶ
τὸ πολὺ ἐπέχει τόπον ἀρετῆς.

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

"Ἦδη, ἐνῶ ἐμκύνοντο αἱ σκιαὶ τῶν ἐπὶ τῆς
λευκαζούσης ἐκ τοῦ ἡλίου ὁδοῦ, κονιορτώδους
ὡς ὁδοῦ τῆς Ἰταλίας, ὁ ὑποψήφιος καὶ ὁ ἐκλο-
γικὸς αὐτοῦ πράκτωρ διήρχοντο διὰ τοῦ χω-
ρίου καὶ ἐφθνον εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Δημαρχείου.

Τὸ νέον οἰκοδόμημα τοῦ δημαρχείου ἀνη-
γείρετο αὐτόθι, παρὰ τὸν ναόν, ἀρχαίαν μονὴν,
μεταξὺ πλείστων ὁδῶν ἀποληγουσῶν ἐκεῖ εἰς τὸ
αὐτὸ κέντρον ὡς τόσαι μικραὶ ἀρτηρίαι. Πέριξ
τῆς ἐρυθρᾶς καὶ λευκῆς προσόψεως τοῦ δημαρ-
χείου συνεκεντροῦτο πᾶσα ἢ ζωὴ τοῦ Δαμμα-
ρί, οἰνοπῶλαι, καφεπῶλαι, ἀρτοποιοί, πωληταὶ
ἀποιικικῶν, εἰκόνων, ἀθουμάτων. Βαθμηδὸν,
ἄμα τῷ κρότῳ τῶν βημάτων τῶν δύο ὁδοιπό-
ρων, παρὰ τὰς φλογερὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου
καθέτως πιπτούσας ἐπὶ τῆς μικρᾶς πλατείας,
τὰ ἐργαστήρια ἠνοίγοντο, ὁ καφεπῶλης προτε-
κάλει ἐξω τοὺς πελάτας του, ὅλοι ἔτειναν πρὸς
τὰ ἔμπροσ τὴν κεφαλὴν, ὁ παντοπῶλης προσ-
ῆρχετο νὰ ἴδῃ καὶ τινες πλησιάζοντες ἐσθυον
τὴν κκποσύριγγά των διὰ νὰ συνομιλήσῃσι μὲ
αὐτὸν ὑποψήφιον τῆς κυρίας Ἐρβλαί.»

"Ἦκούοντο ἐκεῖ πλησίον κανονικαὶ σχεδὸν αἱ
ἐκπυροκροτήσεις τῶν πυροβολισμῶν, οὓς ἔρρι-
πτον οἱ ζωγράφου τοῦ Βαρθολομαίου βάλλοντες ἐν
τινι πλησιοχώρῳ σκοπευτηρίῳ πρὸς τὸ μέρος
τοῦ Σαλλῦ.

"Ἐνῶ ὁ Βερδιέ διήρχετο διὰ τῆς πλατείας,
ἀνὴρ τις κομψός, μὲ γένειον φαῖον, ὅστις ἐξήρ-
χετο ἐκ τινος οἰκίας κειμένης πλησίον τοῦ
ναοῦ, ἐσταμάτησεν ὅπως παρατηρήσῃ τὸν τα-
γματάρχην ἐρχόμενον ἀκριβῶς πρὸς τὸ μέρος
του. Γερόντιόν τι συνοδεῦον αὐτόν, δεικνύον
τὸν Βερδιέ ἐψιθύριεν: «Εἶνε ὁ δημοκρατικὸς
ὑποψήφιος!»

"Ὅτε ὁ ταγματάρχης εὐρίσκετο εἰς ἀπόστα-
σιν δύο βημάτων ἀπ' αὐτοῦ, ὁ ἄγνωστος τὸν
ἐχαιρέτισε μετὰ κινήματος πλήρους εὐγενείας,
λέγων ὅτι θὰ ἔλεγε περίπου ἀξιωματικὸς πρὸ
τῆς μάχης τοῦ Φοντενοῶ:

— Ταγματάρχα, χαίρω πολὺ διότι δύνα-
μαι νὰ σὰς ἐκφράσω ὅλην τὴν πρὸς ὑμᾶς ὑπό-
ληψίν μου, πρὶν σὰς καταπολεμήσω μὲ ὅλας
μετὰ τὰς δυνάμεις.

"Ὁ Βερδιέ ἀρκούντως ἐκπλαγεὶς ἀπεκαλύ-
φθη καὶ παρετήρησε τὸν πρὸς αὐτόν λαλοῦντα.
Τὸν ἀνεγνώρισεν ἀκριβῶς. Εὐρίσκειν ὅτι ὁμοί-
αζε κάπως πρὸς τὸν Ἑρρίκον Δ'. Εἶχε τὸ αὐτὸ
ἵπποτικὸν ἦθος τοῦ βασιλέως ἐκείνου, καὶ τὸν

ἀγκιστροειδῆ μύστακα· πλὴν τὸ βλέμμα του
περιεῖχε μελαγχολίαν καὶ ἠ φωνὴ του θλιβερόν
τι γόητρον.

— Πρὸς ποῖον ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ὁμιλῶ,
κύριε; . . .

— Ὑπὲρξαιε ὁ λοχαγὸς τοῦ υἱοῦ μου. Εἶμαι
ὁ μαρκήσιος δὲ Μομβρέν.

"Ὁ ταγματάρχης λίαν ἐχάρη ἀνευρίσκων τὸν
πατέρα τοῦ ἀξιολόγου νέου, τὸν ὁποῖον εἶδε
τόσον ἀνδρείως ἀγωνισθίνα παρὰ τὸν Λεῖγγρα
καὶ λησμονῶν ὅτι ὁ μαρκήσιος ἦτο ἀντίπαλός
του—καίτοι ὁ κ. δὲ Μομβρέν δὲν συγκατετί-
θετο νὰ θέσῃ τὴν ὑποψηφιότητά του,—ἤρχισε
νὰ συνομιλῇ πρὸς στιγμὴν μετ' αὐτοῦ ὑπὸ τὴν
σκιάν τῶν οἰκιῶν, ἧτις ἐσχημάτιζε μέλιαναν
ζώνην ἐπὶ τῆς ἀποτυφλοῦσης ἐπιφανείας τῆς
πλατείας.

"Ὁ Αἰμίλιος Δυκάς εὐρίσκειν ὅτι ὁ Βερδιέ
οὕτω φερόμενος ἐσφκλλε περὶ τὴν τακτικὴν. Τὰ
πρόσωπα τῶν παρὰ τοὺς οὐδοὺς τῶν θυρῶν θε-
ατῶν ἐφαίνοντο ἐκπεπληγμένα. Ἐδακτυλοδει-
κτοὺν τὸν ὑποψήφιον τῆς κυρίας Ἐρβλαί συνο-
μιλοῦντα οἰκειῶς μετὰ τοῦ μαρκησίου. Καὶ ἂν
ἦτο μόνος ὁ μαρκήσιος, ὑπομονὴ! Ἄλλ' ἦτο
παρῶν καὶ ὁ ἄλλοτε γραμματεὺς τῆς δημαρ-
χίας ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς αὐτοκρατορίας, ὁ Πο-
τερμέ, ὁ μικρόσωμος ἀνὴρ, ὅστις παρηκολούθει
τὸν κ. δὲ Μομβρέν. Προφανεῶς ὁ ταγματάρχης
ἠγνῶει τὸ παρελθὸν τοῦ Ποτερμέ καὶ δὲν ἐγνώ-
ριζεν ὅτι ἦτο τὸ ὄργανον ἄλλοτε πάντων τῶν
κυβερνητικῶν ὑποψηφίων, διὰ πολλῶν ἐξευτε-
λισμῶν κατορθώσας νὰ παρασημοφορηθῇ.

"Ὁ Δυκάς εὐχερῶς ἐμάντευε τὴν ἐκπληξίν
τῶν κατοίκων τοῦ Δαμμαρί καὶ ὁ Φουρνερέλ
ὅστις μὲ τοὺς ὀστεώδεις δακτύλους του συνέ-
στρεφε τὸν μύστακα ἐψιθύριζε:

— Σφάλμα κάμνει ὁ ταγματάρχης! Δὲν
πρέπει νὰ φαίνεται μαζί μὲ τὸν Ποτερμέ ἐμ-
πρὸς εἰς ὅλον τὸν κόσμον!

"Ὁ Ποτερμέ ὅμως εἰδεικνύετο ἐπιφυλακτικὸς
καὶ παρετήρει μετὰ τινος δυσπιστίας τὸν Βερ-
διέ συνομιλοῦντα ἀφελῶς μετὰ τοῦ Μομβρέν
περὶ τοῦ Ροβέρτου καὶ λέγοντα πρὸς αὐτόν
πόσον ἐχάρη ἐκπαιδῶν αὐτόν. Οὐδὲ λέξιν ἀν-
τήλλαζαν περὶ πολιτικῆς.

Καὶ ὅμως οἱ ψιθυρισμοὶ δὲν ἔπαυον περίξ τῆς
πλατείας, ὁ δὲ παντοπῶλης δὲν ἠδύνατο νὰ
πιστεύσῃ ὅτι ἔβλεπεν: «Εἶνε δυνατόν! . . .
Γνωρίζει τὸν κ. δὲ Μομβρέν! . . . Καὶ τί νὰ
λέγουν τάχα;»

— Ταγματάρχα, εἶπεν ὁ μαρκήσιος μετὰ τι-
νας στιγμᾶς, λυποῦμαι διότι ἀπεποιήθη νὰ θέ-
σω τὴν ὑποψηφιότητά μου εἰς τὸ ἐκλογικὸν αὐ-
τὸ διαμέρισμα, διότι θὰ εἶχα τὴν τιμὴν νὰ ἔχω
ὑμᾶς ὡς ἀντίπαλον. Ἄν ἤθελον ἠττηθῇ, θὰ ἤ-
μην τοῦλάχιστον βέβαιος ὅτι ἡ μικρὰ μας ἐ-

παρχία θά είχε αντιπρόσωπόν της ένα άνδρα έντιμον! — Θά μου χορηγήσητε τήν τιμήν νά σας σφίγξω τήν χεῖρα πρό τῆς μάχης;

Ἐμειδία χαριέντως καί πώς συγκεκινημένος τεινών πρός τόν Βερδιέ τήν χεῖρα, ἦν ὁ στρατιωτικός ἐσφιγξεν ἐν πάσῃ εὐλικρινείᾳ.

— Διάβολο! ἐσκέπτετο ὁ Δυκάς, καί χειρῶν φίας! Οἱ ἐκλογεῖς δὲν θά καταλαμβάνουν πλέον τίποτε!

Καί παρητήρει εἰς τὰ περίξ τῆς πλατείας τοὺς ἀπλοϊκοὺς κατοίκους τοῦ Δαμμαοῦ, οἵτινες τὰ μέγιστα ἠπόρουν διὰ τήν χειραψίαν ἐκείνην μεταξύ ἀνδρῶν δικήρων φρονημάτων. Ὁ κ. δὲ Μομβρέν ἐχαίρει τὸν Βερδιέ καί ἀπεμακρύνετο πρός τὸ μέρος τοῦ Μελέν, ἀκολουθούμενος παρὰ τοῦ Ποτερμέ, ὅστις ἐβάδιζε μὲ ἦθος ὀργίλον ὀπισθεν τῆς ἰσχυρῆς σκιάς τοῦ μαρκησίου μηχανομένης ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς πλατείας.

— Ἐξαιρετός ἄνθρωπος! εἶπεν ὁ ταγματάρχης βλέπων αὐτὸν ἀπομακρυνόμενον.

— Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ τὸ λέγητε αὐτό, φίλτατέ μου ταγματάρχα, εἶπεν ὁ Αἰμίλιος. Πρός ἐμέ ἔστω! . . . Ἄλλ' ἂν σας ἤκουον οἱ ἄλλοι! . . .

— Πῶς! Ἄν με ἤκουον. . . Καί τί ἂν με ἤκουον;

— Εἶνε βασιλόφρων ὁ μαρκήσιος.

— Καλά! Τοῦτο δὲν ἐμποδίζει ἀπὸ τοῦ νὰ εἶνε ἐξαιρετός ἄνθρωπος.

— Ἐρωτήσατε καί τὸν κ. Φουρνερέλ, εἶπεν ὁ νέος ὡς νὰ ἤθελε νὰ ἐξαίρεση τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀπὸ τὴν συζήτησιν.

Καί ὁ πρῶν στρατιώτης πράγματι ἦτο τῆς γνώμης ὅτι ὁ ἀκύριος εἶχεν ἄδικον. Ἦτο βέβαιον ὅτι τοιαῦται χειραψίαι θά ἔκαμνον κακὴν ἐντύπωσιν. Καί πάλιν, ἂν ὁ μαρκήσιος ἦτο μόνος! Ἄλλ' ὁ Ποτερμέ! . . . νὰ ἡμιλήσῃ πρός τὸν Ποτερμέ. . . νὰ γνωρίζῃ τὸν Ποτερμέ!

— Ἀλλά, εἶπεν ὁ Βερδιέ, ἐγὼ δὲν γνωρίζω καθόλου τὸν Ποτερμέ. Ποῖος εἶνε αὐτός ὁ Ποτερμέ;

— Ὁ πρῶν ἐκλογικός πράκτωρ τοῦ Δυλωριέ καί τοῦ Βαλλεδιέ!

Τὰ ὀνόματα ἐκεῖνα ἤκουεν ὁ Βερδιέ ὡς λέξεις γλώσσης ἀγνώστου. Ὁ Βαλλεδιέ! Ὁ Δυλωριέ! Ὁ Ποτερμέ! Οὐδέποτε εἰς τὴν ζωὴν του εἶχεν ἀκούσει αὐτὰ τὰ ὀνόματα.

— Αἱ λοιπόν; τί εἶχα νὰ κάμω ἐγὼ μὲ τὸν Βαλλεδιέ καί μὲ τὸν Δυλωριέ; Μήπως εἰξεύρω κἀν ποῖος εἶνε;

— Ταγματάρχα, εἶπεν ὁ νέος Δυκάς, ἐν τῇ τακτικῇ τῶν ἐκλογῶν, ὅπως καί εἰς τὰς ἐπαναστάσεις, τὰ πάντα ἔχουσι σημασίαν. . . τὰ πάντα! Καί δὲν ἐγγυᾶμαι ὅτι μίαν ἡμέραν καί σεις δὲν θά μετανοήσητε διὰ τὴν χειραψίαν σας αὐτὴν μετὰ τοῦ κ. δὲ Μομβρέν!

— Οὐδέποτε μετανοεῖ τις, φίλτατε κύριε,

εἶπεν ἀπλῶς ὁ Βερδιέ, διότι ἐσφιγξε τὴν χεῖρα ἐνός ἀνδρός ἐντίμου.

Ὁ Δυκάς ἄφησε νὰ τὸν διαφύγῃ κίνημά τι σημαῖνον: «Ὅπως ἀγαπάτε αὐτὸ ἐνδιαφέρετε σας!»

— Καί τώρα, εἶπεν ὁ Φουρνερέλ, ἄς ὑπάγωμεν νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὰ μαγαζιά.

Οἱ κανονικοὶ καί ἐρρυθμοὶ πυροβολισμοὶ τοῦ πλησιοχώρου σκοπευτηρίου ἀντήχουν πάντοτε κατὰ συχνότερα διαλείμματα.

Ὁ δὲ Μομβρέν εἶχεν ἤδη γείνει ἄφαντος μετὰ τοῦ Ποτερμέ, εἰς τὴν γωνίαν δὲ ἀκριβῶς τῆς ὁδοῦ, δι' ἧς ἀπῆλθεν, ἐφάνη ἀνὴρ τις φέρον ἐξηρητημένους παρὰ τὸ πλευρόν του ἀπὸ δερματίνου σάκκου σωρούς ἐφημερίδων, φορῶν δὲ εἰς τὴν κεφαλὴν πῖλον δερματίνον μὲ ταινίαν πορφυρᾶν περίξ αὐτοῦ, ἐφ' ἧς διὰ μελανῶν γραμμάτων ἐσημειοῦτο ὁ τίτλος τῆς ἐφημερίδος τοῦ Γκαρούς: Ὁ Ἐγγελευς τοῦ Μελέν.

Μὲ φωνὴν βραγχνὴν ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἐκραύγαζεν ἐν τῇ βαθειᾷ σιγῇ τῇ ἐπικρατούσῃ ἐπὶ τῆς ἡλιοφωτιστοῦ πλατείας:

— Ἐφημερίδες τῶν Παρισίων! . . . Ἡ νέα ἐφημερίς τοῦ διαμερισματος. . . Ὁ Ἐγγελευς!

Ὁ Δυκάς παρετήρησεν ὅτι ὁ ταγματάρχης ἀκούσας τὸ ὄνομα ἐκεῖνο ἐγένετο ὠχρότατος. Ὁ Ἐγγελευς τοῦ Μελέν! Ὁ Βερδιέ ἐνθυμεῖτο τὴν μωρὰν ἀστεϊότητα, τὸ αὐθαδὲς ἄρθρον, ὅπερ εἶχεν ἀναγνώσει τὴν πρωίαν ἐντὸς τοῦ κήπου. Ἡ ἰδέα δὲ ὅτι ὁ πωλητὴς αὐτῶν εἶχε τὰ θυλάκια πλήρη ἐκ τῶν ἐξυβριστικῶν ἐκείνων φύλλων, ὅτι διέσπειρεν, ἐπώλει, ὡς ἔμπορος πωλῶν δηλητηριώδεις οὐσίας, τὴν ἡλίθιον συκοφαντίαν καί τοὺς ἀγρίους χλευασμοὺς ἐνέπνεεν εἰς τὸν στρατιωτικὸν τὴν ὄρεξιν νὰ ὑπάγῃ ν' ἀρπάσῃ τὰ μιὰρὰ ἐκεῖνα φύλλα καί νὰ τοῦ τὰ ρίψῃ διεσχισμένα κατὰ προσώπον.

— Ποῖος εἶνε αὐτός ὁ ἄνθρωπος; ἠρώτησεν ὁ Βερδιέ τὸν Φουρνερέλ.

— Ποῖος; ὁ ἐφημεριδοπώλης;

— Ναί.

— Τὸν γνωρίζετε, κύριε ταγματάρχα, σὰς ὠμίλησα δι' αὐτὸν εἶνε πρῶν στρατιώτης τῆς πυροβολαρχίας μας, ὁ Πενίς!

— Ὁ Πενίς; εἶπεν ὁ ταγματάρχης εἰς ὃν τὸ ὄνομα ἐκεῖνο ἐξήγειρε τὴν φορὰν ταύτην μίαν ἀνάμνησιν. Ἐκεῖνος ποῦ ἐπήγαγε συχνὰ εἰς τὴν φυλακὴν;

— Δὲν εἶνε κωκός, κύριε ταγματάρχα. Ἐχει μόνον τὸ ἐλάττωμα ν' ἀγαπᾷ τὸ κρασί ὁ Πενίς. . . Τὸ τσοῦζει δυνατὰ! . . . καί τότε κάμνει καμμίαν ἀταξίαν!

Ὁ πωλητὴς ἐξηκολούθει νὰ κραυγάζῃ μὲ τὴν οἰνοβαρῆ φωνὴν του.

— Ἐφημερίδες τῶν Παρισίων! . . . Ἡ νέα ἐ-

φημερίς τοῦ διαμερισματος, ὁ Ἐγγελευς! . . . Παρετε τὸν Ἐγγελευς!

Ἐσταμάτα πρό τῶν θυρῶν, ἔσυρεν ἐν φύλλον ἀπὸ τὴν δερματίνην θήκην καί ἐλάμβανε τὸ ἀντίτιμον μὲθ' ἐνός μορφατμοῦ ἢ μιᾶς βωμολοχίας καί ἐξηκολούθει τὴν περιοδείαν του κράζων: Ὁ Ἐγγελευς τοῦ Μελέν!

— Εἰξεύρει τοῦλάχιστον τί πωλεῖ; εἶπεν ὑψηλοφώνως ὁ Βερδιέ, ὃν ἡ θεὰ τῆς ἐφημερίδος ἐκείνης ἀγοραζομένης τῆδε κακεῖσε παρὰ τῶν πολιτῶν ἐξηρέθιζεν.

Ἐμελλον νὰ γελᾷσω με αὐτόν, τὸν Βερδιέ, εἰς τὰ οἶνοπωλεῖα ἐκεῖνα καί τὰ παντοπωλεῖα! Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ θά ἐπανελάβον μετ' ὀλίγον τὸν μωρὸν ἀστεϊσμόν τοῦ δημοσιογράφου: «Τί εἶνε αὐτὸς ὁ πυροβολητής, ὅστις πληρώνεται διὰ νὰ φανεῖ τὸς ἀνθρώπους, καί ἀπειναντίας τοὺς σώζει; Ὅπισω τὰ χρήματα! ὀπίσω τὰ γαλόνια!»

Ἐβάδιε κατ' εὐθείαν πρὸς τὸν Πονίς ὑπὸ τὰς φλογεράς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου καί ἐσταμάτησεν εἰς τὸ μέσον τῆς πλατείας πρὸ τοῦ ἀρχαίου πυροβολητοῦ, ὅστις ἐρυθρός, μὲ πρόσωπον κατὰστακτον ὡς δίκτυον ἀποτελούμενον ἐκ λεπτοτάτων ἰσχυρῶν ἰνῶν, τὴν παρετήρει μὲ τὸ στόμα χαῖνον ὑπὸ τὸν μύστακά του καί ἔφερεν ἀκουσίως τὴν χεῖρα, οἰοῦντι πρὸς τὴν προμετωπίδα τοῦ κράνους του, εἰς τὸν πῖλον ἐκεῖνον, ἐφ' οὗ ἀνεγινώσκετο ὁ τίτλος τῆς σκανδαλώδους ἐφημερίδος.

— Κύριε ταγματάρχα! . . . Πῶς! . . . Εἴθε σεις, κύριε ταγ. . .

— Καί σύ, εἶπεν ὁ Βερδιέ, πωλεῖς τὸν Ἐγγελευς;

— Κύριε ταγματάρχα, ξεύρετε. . .

— Ὁραία ἐφημερίς ὁ Ἐγγελευς! γνωρίζεις τί περιέχει ἐναντίον μου;

— Τὸ γνωρίζω, κύριε ταγματάρχα, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζω, δηλαδή. . . τὸ γνωρίζω, ἀλλὰ δὲν εἰξεύρω πολὺ. . .

Καί ὁ Πονίς ψελλίζων ἀνεζήτησε τὰς λέξεις προσέχων ταυτόχρονως εἰς τὸν κρεμάμενον παρὰ τὸ πλευρόν του σάκκον τῶν ἐφημερίδων, τὰς ὁποίας ὁ Βερδιέ ἐφάνετο ἔχων ὄρεξιν νὰ ἐξαφανίσῃ.

— Ὁ! ἐσυλλογίζετο ὁ Δυκάς, ὅστις ἐμάντευε τὴν ὄρεξιν τοῦ ταγματάρχου, πολὺ ἀβρόφρων πρὸ ὀλίγου, πολὺ θίσιος τώρα! Ἀνκμιβόλως δὲν ἔχει τὸ ἀπαιτούμενον πολιτικὸν φλέγμα.

Ὁ Φουρνερέλ, ὃνοῖ ἐν τῇ πλατεῖᾳ περιεκύκλουν, ἐπωφελεῖτο τῆς εὐκαιρίας διὰ νὰ εἶπῃ ὅτι ἡ πολιτικὴ οὐδόλως ἀνεμίνυετο εἰς τὰς σχέσεις τὰς μεταξύ τοῦ ταγματάρχου καί τοῦ μαρκησίου. Ἦσαν γνωστοὶ ἀπὸ τὴν ὑπηρεσίαν κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ πολέμου.

— Ἀδιάφορον, ἔλεγεν ὁ παντοπώλης, νὰ κάθωνται ἐκεῖ νὰ σφίγγουν τὰ χεῖρά των ἀνθρώ-

ποι οἱ ὅποιοι ἀντιπροσωπεύουν δύο ἀρχὰς διαφορετικὰς! . . . Αὐτὸ εἶνε ἀστεῖον!

Ὁ Βερδιέ προσέβλεπεν ἀτενῶς τὸν Πονίς σφόδρα τεθορυβημένον.

— Καί σὲ πληρώνουν καλὰ δι' αὐτὸ τὸ ἐπάγγελμα;

Ὁ πρῶν στρατιώτης δὲν ἀπήντα.

— Εἰπέ μου, Πονίς, εἶπεν ὁ ταγματάρχης, τὸ εἰξεύρεις ὅτι δὲν ὑπάρχει οὔτε μία λέξις ἀληθῆς εἰς ὅλα ὅσα γράφει αὐτὸ τὸ φύλλον ἐναντίον μου;

Ὁ Πονίς ἐμειδίασε μετὰ περιφρονησεως παρατηρῶν τὰς ἐφημερίδας, ἄς ἐβάσταζεν.

— Οὔτε λέξις, μάλιστα, κύριε ταγματάρχα. Ἐμένα θά μου τὸ πῆτε; Πρέπει νὰ εἶνε κανεὶς ἀναιδὴς σὰν αὐτοὺς ποῦ γράφουν αὐτὰ τὰ φύλλα διὰ νὰ διαδώσῃ τέτοια κουραφέζαλα ἐναντίον σας. . . Ἄν ἤρχοντο νὰ μου τὰ ψάλλουν αὐτὰ ἐμέ, θά τοὺς ἐδιώρθωνα κατὰ τοῦ πρέπει, σας δίνω τὸν λόγον μου! . . .

— Καί ἐν τοσοῦτῳ τὰ διακνέμεις αὐτὰ τὰ κουραφέζαλα, . . . τὰ πωλεῖς; . . .

— Αἱ! . . . τὰ διακνέω. . . χωρὶς νὰ τὰ διακνέω. . . Μήπως τὰ ἔχω ὑπογραμμένα ἐγώ. . . Τὰ πωλῶ. . . ἀλλὰ δικμαρτύρομαι. . . Ἐγὼ κάμνω τὸ ἔργον μου.

— Ἀχρεῖον ἔργον, Πονίς!

— Ὁ! τὸ γνωρίζω δά, κύριε ταγματάρχα, πῶς μὲ αὐτὸ τὸ ἔργον δὲν θά πάρω τὸ παράσημον. . . Ἀλλὰ τί νὰ κάμῃ κανεὶς; . . . Πρέπει νὰ δουλεύσῃ διὰ νὰ φάγῃ.

— Καί νὰ πῆ!

— Καί νὰ πῆ, μάλιστα! . . . αὐτὸ εἶνε τὸ χειρότερον. Ἡ συνήθεια τῆς κανάτας τὰ κάμνει ὄκ. Πταίει ὅμως καί ὁ κ. Γκενώ.

— Ὁ κ. Γκενώ;

— Ὁ κτηνίατρος τοῦ Σαλλῶ. μάλιστα!

— Καί τί ἐκκμεν ὁ κ. Γκενώ;

— Τί ἔκαμε; τοῦ ἐζήτησα νὰ διαμοιράσω

τὰ προγράμματα σας ὅταν θά ἤρχετο ἡ στιγμή αὐτὸς μου ἀπήντησε πῶς ἤμουν μεθύστακας ἢ ἀλήθεια εἶνε πῶς ἤμουν καί κομμάτι πιωμένος ὅταν τὸ ἐζήτησα αὐτὸ ἀπὸ τὸν κ. Γκενώ. Ὅπως δὴποτε ἐδυσκρεστήθηκα. . . Ἄ! εἶπα, δὲν θέλεις νὰ μου δώσης τὰ προγράμματα τοῦ ταγματάρχου, αἱ; Πολὺ καλὰ! θά πάρω τὸ πρόγραμμα τοῦ Γκαρούς. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Γκαρούς ἔβγαλε καί ἐφημερίδα, διὰ τοῦτο πωλῶ καί τὴν ἐφημερίδα του! . . . Δὲν τὸ ἔκαμα ὅμως διὰ σας, κύριε ταγματάρχα. Πολὺ ὀλίγον μὲ μέλει διὰ τὸν Γκαρούς, καί μάλιστα νὰ σας εἰπῶ, κύριε ταγματάρχα, ἂν τύχῃ καί δὲν ἐκλεχθῇ ὁ Γκαρούς, θά ἤσουν καί ἐγὼ εὐχαριστημένος ὅπως πολλοὶ ἄλλοι. Λόγον τιμῆς! Διακνέω τὰ φύλλα τῆς ἐφημερίδος του. . . πωλῶ τὸν Ἐγγελευς. . . ἀλλ' ἢ ἐγὼ ἢ ἄλλος τὸν πωλήσῃ, δὲν

θά πάρη με τούτο ούτε μίαν ψήφον περισσοτέραν, δέν θά εύρεθούν διά τούτο περισσότερα ψηφοδέλτια μέσα εις τήν κάλπην του... Μοῦ ἔρχεται μάλιστα μία ιδέα! ἀκούσατε!.. "Ἄν αὐτό δέν ἦτο ὡσάν νά κλέπτω τὰ χρήματα τοῦ Γκαρούς, θά διεσκέδαζα πολὺ μέ αὐτὴν τήν ιδέαν μου. Θά ἐβαστάω ἔτσι ὅπως τὰ βαστάω τὰ φύλλα τῆς ἐφημερίδος καὶ θά ἔλεγα: «Πάρτετε!.. διαβάσατε... καὶ μὴ πιστεύετε οὔτε λέξιν ἀπ' ὅσα γράφει. Ὁ Γκαρούς εἶνε ἀχρεῖος καὶ ὅλα ὅσα λέγει διά τὸν ταγματάρχην, ζεύρω ἐγὼ τί σὰς λέγω, εἶνε κολοκούθια!..» Ὅριστε!

Ὁ ταγματάρχης εἶχεν ἀφοπλισθῆ ἐκ τόσης θαυμαστῆς ἀπλοικότητος. Οὔτε μνησικακίαν ἠσθάνετο πλέον κατὰ τοῦ Πονίς, οὔτε ὄργην κατὰ τῶν συντακτῶν τοῦ *Ἐγγέλεως*. Ὅλα αὐτὰ τοῦ ἐφαίνοντο εἶδος τι εἰρωνικῆς ἀστεϊότητος, πρὸς τὴν ὁποίαν ὄφειλε νά φανῆ ἀδιάφορος. «ὦ, ἡ πολιτικὴ!

Ἔψωσε τοὺς ὤμους καὶ ἔστρεψε τὰ νῶτα, μὴ ἀπαντῶν πλέον πρὸς τὸν πρῶν πυροβολητὴν, ὅστις ἔλεγεν αὐτῷ με φωνὴν μεθύσου:

— Μὴ τὰ ἔχετε μαζί μου, κύριε ταγματάρχα; Ἄν τύχη καὶ σὰς κακοφαίνεται, πετῶ ἀμέσως ὅλας αὐτάς τὰς ἐφημερίδας εἰς τὸν ποταμόν. Εἰπέτε μου, ἂν σὰς κακοφαίνεται... Κατεργάρετε Γκαρούς!.. νά χαθῆς!

Καὶ ὡς νά ἐξηκολούθει νά ἡμιλῆ πρὸς τὸν Βερδιέ, ἤρχισε νά κραυγάζῃ:

— Ἐφημερίδες τῶν Παρισίων, κύριοι!.. Ἐφημερίδες τοῦ Μελέν!.. Ὁ *Ἐγγέλεως*, ὁ *Ἐγγέλεως* ποῦ νά τὸν πάρη ὁ διάβολος, ὁ βρωμερὸς ὁ *Ἐγγέλεως*!.. Πάρτετε τὸν *Ἐγγέλεως*!

Οἱ περιστοιχίζοντες τὸν Φουρνερὲλ κάτοικοι τοῦ Δαμμαρὶ ἐχαιρέτισαν τὸν ταγματάρχην ὅτε ἐπλησίασε πρὸς αὐτοὺς ἀφήσας τὸν Πονίς, καὶ αἱ μετ' αὐτῶν χεираίφαι ἐκκαμαν ὡστε νά λησμονηθῆ ἡ πρό ὀλίγου μετὰ τοῦ μαρκησίου δὲ Μομβρὲν παρατηρηθεῖσα.

Ὁ παντοπώλης, ὅστις ἦτο ἔμπειρος περὶ τὴν ἐκλογικὴν τακτικὴν ὅπως ὁ Δυκάς, ἐψιθύριεν εἰς τὸ οὖς τοῦ ταγματάρχου ὅτι ὁ Γκαρούς ἦτο ἐκεῖ πλησίον εἰς τὸ δημοτικὸν σκοπευτήριον καὶ ὅτι φρόνιμον ἦτο νά ὑπάγῃ καὶ αὐτὸς εἰς τὸ σκοπευτήριον ὅπως καὶ ὁ Γκαρούς. Πολλοὶ τῶν κατοίκων εὕρισκοντο ἐκεῖ.

— Ἄς ὑπάγωμεν εἰς τὸ σκοπευτήριον! εἶπεν ὁ ταγματάρχης.

Καθ' ὅδον δὲ ἐνῶ ἐπορεύετο, ἀνελογίζετο τὸ ὄπλον τὸ ὁποῖον εἶχεν ἰδεῖ εἰς τὸ κατάστημα τοῦ Κλωδὲν καὶ τὸ ὁποῖον ἐσπινθη, ὀβόλει ἐκεῖ πέραν παρὰ τὴν παρισινὴν λεωφόρον ὡς ψέλλιον εἰς τὴν προθήκην ἀδαμαντοπώλου.

Ὁ ξηρὸς κρότος τῶν πυροβολισμῶν ἀντήχει ἐγγύτερον ὅσον ἐπλησίαζον. Βαθμηδὸν εἶχε σηματοποιῆσθῆ περὶ τοῦ ὑποψηφίου μικρά τις ἀκο-

λουθία. Ὁ οἰνοπώλης, ὁ παντοπώλης, ὁ ἀρτοποιός, ὁ δημοδιδάσκαλος ἐθαδίζον παραπλευρῶς αὐτοῦ δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν, ὁ δὲ Δυκάς καὶ ὁ Φουρνερὲλ παρεχώρουν τὰ πρωτεῖα εἰς τοὺς σημερινούς ἐκλογεῖς, ὅτινες ἐνῶ ἐπορεύοντο εἰς τὸ σκοπευτήριον, ἀπηύθυνον ἐν τῷ μεταξύ πρὸς τὸν ὑποψήφιον προφορικὰς τινὰς αἰτήσεις, σπείροντες ἤδη εἰς τὴν μνήμην τοῦ μέλλοντος βουλευτοῦ τὸν σπῆρον τῶν ἀπαιτήσεων.

Ὁ οἰνοπώλης κατηγορεῖτο τυραννικῶς... ἀγενῶς... ἐπὶ ἀστυνομικῆ παραβάσει, ἐξ αἰτίας ρήξεως τινος συμβάσεως εἰς τὸ κατάστημά του μεταξύ δύο ἐργατῶν τοῦ ζαχαροπλαστείου. Ἐζήτησε μίαν ἐπιστολὴν διὰ τὸν εἰσαγγελεῖα τοῦ Μελέν. Ὁ ἀρτοποιός ἦτο πολὺ στενοχωρημένος. Ὁ ἀρχιεργάτης τοῦ ἐμελλε νά ὑπάγῃ ὡς ἐφεδρὸς εἰς τὰ μεγάλα γυμνάσια! ἔπρεπε νά παραλάβῃ ἄλλον. Ἄλλὰ μήπως κἂν εἰξευρεν ἂν ὑπῆρχεν ἄλλος; Ἐνῶ αὐτὸς!.. ἦτο μοναδικὸς εἰς τὴν ἐργασίαν του· παρεκτός τούτου δὲ ἐψήφισε καὶ μετὰ τὸ κόμμα. Δέν ἦτο δυνατόν μετὰ ἀκανένα γραμματάκι ν' ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τὴν ὑποχρέωσιν; Τοιαῦτα ἀπαλλαγὰ ἐχορηγοῦντο. Καὶ ὁ ἀρτοποιός ἀνέφερεν ὀνόματα.

Ὁ δημοδιδάσκαλος ἦτο μανιώδης ἐναντίον τοῦ ἀρχιτέκτονος τοῦ δόντος τὸ σχέδιον τοῦ νέου δημοτικοῦ σχολείου. Τὸ σχολεῖον αὐτὸ ἦτο πολὺ μικρόν. Ἄφοῦ ὁ δῆμος ἐκαμνε χρέη χάριν τοῦ σχολείου, ἔπρεπε τοῦλάχιστον τὸ κτίριον αὐτὸ νά εἶνε εὐρύχωρον, ὠραῖον *μεγαροειδές*—αὐτὴ ἦτο ἡ λέξις τοῦ κυρίου διδασκάλου. Ἐάνάτορα τῶν βασιλέων ἔπρεπε νά ὑποχωρήσωσιν ἀπέναντι τῶν ἀνακτόρων τῆς διανοίας, ἐσκόπει δὲ ὁ διδάσκαλος νά χαράξῃ ἄνωθεν τῆς εἰσόδου τοῦ σχολείου τὴν ἐπιγραφὴν—ἦν ὁ κ. Βερδιέ ἐνέκρινεν —: «Ἐδῶ σκέπτονται!»

Ὁ ταγματάρχης ἤκουεν ὅπως καὶ τὴν προτεραιαν βομβούσκας περὶ τὰ ὠτά του τὰς διαφόρους ταύτας ἐκμυστηρεύσεις. Προσέπαθε ν' ἀπαντήσῃ διὰ μιᾶς λέξεως, δι' ἐνὸς νεύματος, ἀλλ' αἱ ἀπαιτήσεις καὶ αἱ παρακλήσεις ἐξηκολούθουν. Ἐνόμιζεν ὅτι ἔστυρεν ἐξόπισθὲν τοῦ ὀλόκληρον ταρχώδη στρατιᾶν ἱκετῶν.

Ὅτε διέκρινε μακρόθεν τὸν Γκαρούς ἰστάμενον πρὸ τοῦ σκοπευτηρίου καὶ δημηγοροῦντα, ἐχάρη ὑπερβαλλόντως. ἠσθάνετο ποῖαν τινὰ ἀνακούφισιν. Ἦτο ὁ ἀντίπαλός του. Τέλος πάντων! αὐτὸς τοῦλάχιστον δέν θά τοῦ ἐζήτησε τίποτε!

Τὸ σκοπευτήριον ἔκειτο ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ Σαλλύ, ἐντὸς τῆς αὐλῆς ἀνεγειρομένης ἐπαύλειος, αἱ δὲ ἐκपुरσοκροτήσεις ἀντήχουν συχνὰ ὡς κροταλισμοὶ μάστιγος.

Ὁ Βερδιέ ἐπλησίασεν, ὁ δὲ Γκαρούς ἰδὼν αὐτὸν, τὸν ἐχαιρέτισε δι' ἐνὸς εἰρωνικῆ ἀκαλημέρῃ καὶ μετὰ τὴν βαρῦνη φωνὴν τοῦ τῶν

ἠρώτησεν ἂν ἐμνησικάκει κατ' αὐτοῦ διὰ τὴν πρῶτην ἐν Σαλλύ ἀψιμαχίαν.

— Ποσῶς, ἀπήντησε ψυχρῶς ὁ Βερδιέ. Καθεὶς ἐκτελεῖ τὸ οἰκεῖον αὐτῷ μέρος. Ἐγὼ πράττω τὸ καθήκον μου, σεῖς πράττετε τὸ ἔργον σας!

Ἡ ἀπάντησις ἐρήθη μετ' εὐστοχίας, ἥτις ἤρесе πολὺ εἰς τὸν Φουρνερὲλ καὶ δέν ἀπήρесе οὐδ' εἰς αὐτὸν τὸν Δυκάν. Ὁ Γκαρούς φρονίμως ποῖων ἀπεκρίθη ὅτι δέν ἐνόησεν. Ἄλλως τε ταῦτα πάντα, ἔλεγεν, ἦσαν τὸ προοίμιον μόνον τοῦ ἀγῶνος. Ὁ ταγματάρχης ἔπρεπε νά τὸ γνωρίζῃ ἐκ τῶν προτέρων· ὁ ἀγὼν ἐμελλε νά εἶνε ζωηρός, σφοδρός, βίαιος.

— Τόσον τὸ καλλίτερον! εἶπεν ὁ Βερδιέ.

Τοιαύτην εὐστάθειαν καὶ καρτερίαν ἐνέφακνον αἱ ἀπαντήσεις του, ὡστε ὁ Γκαρούς διελογίζετο μήπως ὁ ἀντίπαλός εἶχε μεταβληθῆ ἀπὸ τῆς προτεραιίας. Ἐκτός ἂν τὸ κίνημα τοῦ *Ἐγγέλεως* εἶχεν ἐξερεθίσῃ τὸν στρατιωτικόν, ὅπως ἡ μικρὰ ἐρυθρὰ σημαία ἐξερεθίζει τὸν ταῦρον εἰς τὰς ταυρομαχίας. Τόσον τὸ καλλίτερον τότε! Σημεῖον ὅτι τὸ ἄρθρον ἔσχε τὸ ποθοῦμενον ἀποτελεσμα.

Ὁ Γκαρούς δέν συναδεύετο ὅπως τὴν προτεραιαν παρὰ τοῦ Σαβουρῶ, ἀπομεινάντος εἰς τὸ γραφεῖον τῆς συντάξεως τῆς ἐφημερίδος, ἀλλ' εἶχε περὶ αὐτοῦ τινὰς ἐγκαθέτους ὀπαδοὺς, ἐν οἷς ἐπρώτευσεν νεανίας τις εὐσωμος, χονδροειδῆς καὶ σκαῖός, ἐπιδεικνύων ἐγγὺς τοῦ ὑποψηφίου τοῦ *Ἐγγέλεως* τὸ πάχος του, τὴν γενειοφόρον μορφήν του καὶ τὴν ἐζωγκωμένην κοιλίαν του. Ζωγραφίσκος παράφορος καὶ ἀνίκανος, πρεσβεῦν τὸν σοσιαλισμὸν ἐν τῇ τέχνῃ, ἐπλήρου τὰ πανδοχεῖα τοῦ Βαρβιζῶν καὶ τὰ οἰνοπωλεῖα τῶν Παρισίων μετὰ τὰς φωνὰς του θορυβωδῶς καταφερόμενος καὶ μυκτηρίζων τοὺς συγχρόνους του ἐπιφανεῖς καλλιτέχνες. Ὁ Τρουγιάρ, ἀπόστολος τῆς ἀχρεῖας τέχνης, εὗρεν ἐν τῷ Γκαρούς τὸν ποθητὸν προστάτην, τὸν νομοθέτην, ὃν ὄνειροπόλοι, τὸν πολιτικόν, ὅστις θά ἐφήρμοζε καὶ θά ἐκωδικοποιεῖ ἐν ἀνάγκῃ τὰς θεωρίας, ἃς ὑπεστήριζεν αὐτός, ὁ Γερμανὸς Τρουγιάρ ἐντὸς τῶν ἐργαστηρίων τῶν ἀέργων ζωγράφων σπένδων μετὰ ποτήρια ζύθου τὴν φρασεολογίαν τῶν τριόδων καὶ τὰς ἐπαναστατικὰς περὶ τῆς τέχνης του δημηγορίας.

Ὁ ὑποδέσποτος ἐκεῖνος καλλιτέχνης, ὁ ἐρεθιζόμενος κατὰ πάντων τῶν ὑπερόχων αὐτοῦ, προσεκολλᾶτο εἰς τὸν Γκαρούς ὡς εἰς τὴν προσωποποίησιν τῆς μελλούσης αὐτοῦ ἱκανοποιήσεως. Προέβλεπε τὴν ἐνδεχομένην ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ Γκαρούς θά καθίστατο ὑπουργὸς τῶν Ὁραίων Τεχνῶν, ὅποτε θά διέπρεπε καὶ τὸ τάλαντον αὐτοῦ, τὸν Τρουγιάρ. Ἐν τοσοῦτῳ θά ἔγραφεν ἄρθρον καλλιτεχνικὸν εἰς τὸν *Ἐγγέλεως* καὶ

θά τοὺς ἐδίδε νά καταλάβουν αὐτῶν τῶν ἐπιφρονῶν ζωγράφων!.. Τί χαρὰ, ψυχὴ μου!..

Ὁ Τρουγιάρ παρετήρει ἐπισταμένως τὸν ταγματάρχην καὶ ἐσυλλογίζετο ὅτι μία γελοιογραφία τῆς μορφῆς του δημοσιευμένη εἰς τὸν *Ἐγγέλεως* μετὰ τὴν μεγάλην του ἐκείνην μύτην καὶ τὸ ὄξύ του ὑπογένειον θά ἐπετύγχανε πολὺ. Ἐσκόπει νά μελετήσῃ βραδύτερον τὸ πρᾶγμα.

Ἐν τοσοῦτῳ προητοιμάζετο νά χλευάσῃ τὸν πυροβολητὴν, ἐκεῖνον, ὅστις ἤρχετο ἐκεῖ ἀφρόνως νά μετρηθῆ ἐκ νέου μετὰ τοῦ Γκαρούς. Καλὰ σοῦ τὸν εἶχε διορθώσει τὸν πυροβολητὴν ὁ φοβερός ἐκεῖνος Γκαρούς τὴν προηγουμένην ἡμέραν! Οἰκτρά εἶχε καταπέσει ὁ ταγματάρχης.

Ἄλλ' ὁ Τρουγιάρ κνὶ ὁ προστάτης του ἀκουσίως προσέβλεψαν ἀλλήλους μετὰ κάποιαν δυσἀρέσκειαν, ὅτε ὁ Φουρνερὲλ, ὅστις εἶχε τὸ σχέδιόν του καὶ ἤθελε νά δείξῃ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ ταγματάρχου τοῦ ἐπιπαρουσιάζου τοῦ πλήθους, ἐπλησίασε τὸν διευθυντὴν τοῦ σκοπευτηρίου καὶ ἠρώτησε, συστρέφων ἄμα τὸν μύστακά του:

— Οἱ ὑποψήφιοι ἔχουν τὸ δικαίωμα νά συναγωνισθῶν, δέν εἶν' ἔτσι;

— Ἀκούς ἐκεῖ! εἶπεν ὁ διευθυντὴς κρατῶν εἰς τὰς χεῖράς του καρβίαν. Ὁ διαγωνισμὸς εἶνε προσιτός εἰς ὅλους!.. Γράφω τὸ ὄνομα τοῦ σκοπευτοῦ καὶ τὴν ἡμερομηνίαν εἰς ἓν δελτίον... Ἐπειτα τὸ ρίπτω εἰς ἓν κιβώτιον κλειστόν, βραδύτερον δὲ, ὅταν γίνετα ἡ ἀθροῖσις τῶν βαθμῶν, ὀρίζονται τὰ βραβεῖα. Εἶνε ἀπλοῦστατον!

— Ἄν ἔχετε ὄρεξιν, ταγματάρχα! προσέθηκε προσφώνων τὴν καρβίαν πρὸς τὸν Βερδιέ.

Καὶ ὁ ταγματάρχης ἔτεινε ἤδη τὴν χεῖρα νά τὴν λάβῃ, ὅτε ὁ Φουρνερὲλ μετὰ τὸ σκωπτικὸν ἐκεῖνο ὕφος τοῦ παλαιοῦ στρατιώτου ἐστράφη πρὸς τὸν Γκαρούς!

— Ὅχι, ὄχι!.. ἡ τιμὴ ἀνήκει πρῶτον εἰς τὸν ἀντίπαλον! Ἐμπρὸς σεῖς, πολῖτα Γκαρούς!

Ὁ Γκαρούς γενόμενος καταπόρφυρος προσέβλεψε τὸν Φουρνερὲλ μετὰ ἠθος ἀμήχανον καὶ κάπως σκαῖόν· ἀλλ' ὁ πρῶν πυροβολητῆς μετὰ τὸ σαρκαστικὸν του μειδίαμα, ἐδείκνυε τὴν καρβίαν, χαιρετίζων ταύτοχρόνως μετὰ σχῆμα στρατιωτικὸν τὸν ἐχθρὸν τοῦ ταγματάρχου.

— Ἐμπρὸς!.. ἃς ἰδομεν, πολῖτα!... Ἔπακούσατε!..

Ὁ Γκαρούς περιέστρεψε κύκλω δὺσθυμον βλέμμα ὑπὸ τὰς συνασταλμένους ὀφθαλμοὺς του. Ἐμάντευε τὴν παγίδα τοῦ Φουρνερὲλ καὶ δέν ἠδύνατο εὐκόλως νά τὴν διαφύγῃ. Τὰ πρόσωπα τῶν παρεστώτων ἐδείκνυσαν ἤδη περιέργειαν καὶ χλεύην. Ὁ Βερδιέ τὸν ἐβλεπεν ἀφελίστατα· εἶτα πρὸς τὴν τὸ βλέμμα ἐπὶ τοῦ μακρῶν

κειμένου σκοπού, έφαιναντο ύπολογίζων τήν απόστασιν καί τήν δυσκολίαν.

Ο Γερμανός Τρουγιάρ προσεπάθησε ν' αποτρέψη τό ποτήριον έκείνο από τά χείλη του πάτρωνός του. Τι! μήπως έπρόκειτο τώρα νά τεθῆ ἡ ύποψηφιότης εἰς διαγωνισμόν σκοποβολῆς; Καί δικτί τάχα τότε νά μή προκηρυχθῆ ἀναρρίχησις ἐπί ἰστοῦ;

Ἄλλ' ὁ Φουρνερὲλ ἤρπασε τήν φράσιν καί μέ τήν στρατιωτικὴν του εὐφυϊάν προὐκάλεσε τήν ἰλαρότητα τῶν κατοίκων τοῦ Δαμμυαρί.

— Ἀλήθεια, εἶπε, διατί νά μή γίνῃ ἀναρρίχησις ἐπί ἰστοῦ, ἀφοῦ πρόκειται καίτι νά κολλήσῃ!...

Προσβλέπων δὲ τὸν νεανίαν ζωγράφον:

— Τοῦ λόγου σου ὅμως τίποτε δὲν θά ἠμπορέσῃς νά πάρῃς ἀπὸ τὸν ἰστόν εἰσαι πολὺ χονδρός, παλληκάρι μου!

Ο Γκαρούς ἐννοεῖ ὅτι ὄφειλε νά ὑπακούσῃ. Ἐλαβε τήν καρβίναν διὰ κινήματος ἀποτόμου, τήν ἐστήριξε ταχέως ἐπὶ τῶν ὤμων του καί σχεδὸν χωρὶς νά σκοπεύσῃ ἐπιροβόλησεν.

— Πολὺ δεξιὰ! εἶπεν ἀπαθῶς ὁ διευθύνων τήν σκοποβολήν.

Ἡ σφαῖρα διήλθε πολὺ μακρὰν τοῦ ἐκ ναστοχαίρου σκοποῦ, στίζουσα τὸν τοῖχον ἀρκετὰ ὑψηλά, οἱ δὲ θεαταὶ οὐδὲν ἔλεγον ἀναμένοντες νέον δεῖγμα.

Ἡ δευτέρα βολὴ ἐπλησίασε περισσότερον εἰς τὸν σκοπὸν.

— Καλλίτερα, ἀλλὰ πάντοτε δεξιὰ, ἐπανελάθεν ὁ διευθυντής.

Ο Γκαρούς ἀνεζήτησε νά εἴπῃ εὐφυολόγημά τι διὰ τὴν διασώσῃ τήν φιλοτιμίαν του, ὁ δὲ Τρουγιάρ παρετήρει τήν ἀπαθῆ ὄψιν τοῦ Βερδιέ.

— Αὐτὴν τήν φοράν σκοπεύσατε καλλίτερα, εἶπεν ὁ διευθυντής παραδίδων αὐτῷ τὸ ὄπλον, ὅπερ ὁ Γκαρούς ἠσθάνετο τήν ἐπιθυμίαν νά τοῦ τὸ ἐπιστρέψῃ ὀργίλως.

Ἡ σφαῖρα μόλις ἔψυσε τὸ χαρτόνιον, πάντοτε πρὸς τὰ δεξιὰ καί ἡ μικρὰ αὐτὴ ἐπιτυχία ἤρκεσεν ὅπως προκλήσῃ ἐπιδοκιμαστικὸν ψιθυρὸν μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Γκαρούς.

Αὐτὸς δὲ ὀρθούμενος καί περιστρέφων τήν οὐλότριχα κεφαλὴν:

— Σκοπεῖω ὅπωςδήποτε ἀρκετὰ καλά, εἶπεν, ὥστε νά ρίψω νεκρὸν πάντα ὅστις ἤθελεν ἐπιχειρήσει τι κατὰ τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ λαοῦ.

— Εὐγε! δόξα σοι ὁ Θεός!.. Αὐτὸ ἀρκεῖ! ἀνέκραξεν ὁ Τρουγιάρ.

Ἡ χεὶρ του ἀνεζήτησε τήν χεῖρα τοῦ Γκαρούς, περὶ αὐτῶν δὲ συνεσπειροῦντο οἱ ὀπαδοὶ τῶν ὡς νά ἐπρόκειτο ἤδη νά λάθωσι τὰ ὄπλα καί μετὰ μείζονος μάστιχα προθυμίας, ἐσκέπτετο ὁ Δυκᾶς.

Πάντοτε ἀπαθῆς ὁ διευθυντής τοῦ σκοπιου-

τηρίου προσέφερον ἤδη τήν καρβίναν πρὸς τὸν Βερδιέ.

— Ὑμεῖς, κύριε! εἶπεν.

— Ἐμπρός, κύριε ταγματάρχα! εἶπεν ὁ Φουρνερὲλ. Ἐνθυμεῖσθε τὰ γυμνάσιά μας εἰς τὸ πολυγώνον τῆς Βαυόννης; Εἶχετ' ἓνα μάτι τότε!..

— Καί τὸ ἔχω ἀκόμη, ἀπάντησεν ὁ ταγματάρχης ἠρεμώτατα.

Ἐλαβε τήν καρβίναν καί ἐπανεὶλημμένως, ἡσύχως, μέ τήν ἀπάθειαν ἐξ ἐπαγγέλματος κυνηγοῦ ἔβαλεν εἰς τὸ κέντρον τρίς, κατὰ σειράν ἀποστέλλων τήν σφαῖραν εἰς τὸ μέλαν σημεῖον, ὡς νά μή εἶχεν οὐδὲ κατὰ γραμμὴν ἀποκλίνει τὸ ὄπλον, τὸ στηριζόμενον ἐπὶ τοῦ ἰσχυροῦ ὤμου του.

Μετὰ πᾶσαν δὲ βολὴν ἀντήχουν κραυγαὶ καί ἐπευφημιαί. Ο Φουρνερὲλ ἐξῆρε τήν ἐπιτηδειότητα τοῦ ταγματάρχου μετὰ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἀληθοῦς στρατιώτου ἐτοίμου νά θυσιασθῆ ὑπὲρ τοῦ ἀρχηγοῦ του. Οἱ θεαταὶ ἐχειροκρότουν. Ο ζωγράφος μειδῶν σαρκαστικῶς παρετήρει τὸν Βερδιέ ἀπὸ τὰ ἐκφράζοντα δὲ περιφρόνησιν χεῖλη τοῦ Γκαρούς ἐξῆλθε μία φράσις λεχθεῖσα ἀρκετὰ μὲν μεγαλοφώνως ὥστε νά τήν ἐννοήσωσιν οἱ περὶ αὐτόν, ἀλλ' ἐνταυτῷ καί ἀρκετὰ σιγὰ ἐκ φρονήσεως ὥστε νά μή τήν ἀκούσῃ ὁ ταγματάρχης: Ἰκανότης παληοστρατιώτου!

Ο διευθυντής ἀπέβη τὸ χαρτόνιον ἀπὸ τοῦ σιδηροῦ πασσάλου, ἐφ' οὗ ἐστηρίζετο καί τὸ ἐξήτασεν εἰς τὸ φῶς, θαυμάζων διὰ τήν εὐστοχίαν. Ἐξάίσιον! Καμμία σφαῖρα δὲν εἶχε παρεκκλίνει οὐδὲ κατὰ τὸν ἑκατοστὸν τοῦ χιλιοστομέτρου. Οἶα ἐπιτυχία!

— Τέτοιοι εἶνε εἰς τὸ βῶν σύνταγμα τοῦ πυροβολικοῦ! ἀνέκραξεν ὁ Φουρνερὲλ γελῶν.

Ο Δυκᾶς βλέπων τήν ἐντύπωσιν, ἣν προῦξεν εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ Δαμμυαρί ἡ ἰκανότης τοῦ Βερδιέ ἀκουσίως ἵποσει τήν φιλοσοφικὴν σκέψιν πόσον «ὁ θρίαμβος τῆς ὑλικῆς ἰσχύος ἐπιδρά ἐπὶ τοῦ πλήθους.» Ο ἀροποιοῖς, ὅστις ἦτο ἐνταυτῷ καί ὑπολογαγὸς τοῦ λόγου τῶν πυροσβεστῶν, προέτεινεν ἤδη νά ὀνομασθῆ ὁ Βερδιέ ταγματάρχης ἐπίτιμος τῶν πυροσβεστῶν τοῦ δήμου. Ἡ σπάθη τοῦ στρατιωτικοῦ εἶχεν ἀκόμη ἐν Γαλλίᾳ γόητρον, τὸ ὅποιον αὐτὸς ὁ ἴδιος Πίττ δυσκόλως ἔ' ἀπέλα.

— Δὲν πιστεύω, εἶπεν ὁ διευθυντής ρίπτων εἰς τήν κάλπην τὸ δελτίον τὸ φέρων τὸ ὄνομα καί τὸ ἐπώνυμον τοῦ ταγματάρχου—Ἀνσέλμος Βερδιέ—ὅτι κανεὶς ἄλλος θά ἔχη καλλίτερον δελτίον ἀπ' αὐτό.

— Τότε λοιπόν, ἠρώτησε σκωπτικῶς ὁ Γερμανός Τρουγιάρ, τί θά κερδήσῃ; Τίποτε μαχαίροπῆρουνα ἀστρηνία; Νόστιμον πρᾶγμα! Καλὰ καί αὐτὰ διὰ τὸ νοικοκυριό!..

Καί ἤρχισε νά ψάλλῃ τήν στροφὴν γνωστοῦ σχετικοῦ ἄσματος ἐπὶ γνωστοῦ ἤχου.

Ο ταγματάρχης ἀπεμακρύνετο ἤδη ἀφίνων τοὺς θεατὰς καταγοητευμένους διὰ τήν εὐθυβολίαν του· εἰς μάτην ὁ Γκαρούς ἐγέλα· οἱ κάτοικοι τοῦ Δαμμυαρί ἀπήντων ὅτι δὲν εἶνε ἀξίος χλευασμοῦ ἀνὴρ, ὅστις ἔχει τοιαύτην εὐστοχίαν περὶ τὸ σκοπεῖν· ἰδιαιτέρως δὲ ὑπερήσπιζεν ἐνθέρμως τὸν ταγματάρχην ὁ δημοδιδάσκαλος, ὅστις ἐνόμιζεν ὅτι ὁ ὑποψήφιος εἶχε μετὰ προσοχῆς ἀκούσει τὰ παράπονά του.

— Καλὰ πάει ἡ δουλειά, κύριε ταγματάρχα! ἔλεγεν ὁ Φουρνερὲλ παρακολουθῶν τὸν Βερδιέ. Διὰ ὅλους τοὺς λόγους τοῦ Γκαρούς ἤζιζαν αὐτὰ τὰ μικρὰ *πῖφ-πᾶφ*!

— Λαὸς θηριώδης! ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὁ Δυκᾶς.

Ο δὲ Βερδιέ ὕψου τοὺς ὄμους ἀκούων τήν φωνὴν τοῦ Πονίς βραγχνοτέρην παρά ποτε κρίζουσαν ἀκόμη:

— Ἐφημερίδας, κύριοι!... Ἀναγνώσατε τὸν *Ἐγγελευ* τοῦ *Μελέν*!... Λαμπρὰ ἐφημερίς ὁ *Ἐγγελευ*... δι' ἐκείνους ποῦ τὸν διαβάσουν... ἀπὸ τῆς διὰ τοὺς ἄλλους!... Ἀγοράσατε τὸν *Ἐγγελευ*!...

(Ἐπεται συνέχεια).

ΤΕΛΕΙΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΟΥ ΦΩΝΟΓΡΑΦΟΥ

Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ὁ Ἐδισων, ὁ κλεινὸς Ἀμερικανὸς ἐφευρέτης, ἐδημοσίευσεν ἐν ἀμερικανικῷ περιοδικῷ περιεργότατον ἄρθρον, ἐν ᾧ ἐκτίθησι τὰς διαφόρους τελειοποιήσεις, ἃς ἐπέφερον εἰς τὸν φωνογράφον καί τὰς πολλαπλᾶς λειτουργίας, εἰς ἃς δύναται νά χρησιμοποιηθῆ νῦν τὸ πολυτίμον τοῦτο ὄργανον. Ὑπομνήσκει πρὸς τούτοις ὅτι ἔγραψεν ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ πρὸ δεκαετίας, προαγγέλλων τήν ἐφεύρεσιν τοῦ φωνογράφου καί προλέγων τὰ ἀποτελέσματα εἰς ἃ θά κατέλγε δι' αὐτοῦ, ὅταν θά ἐλάμβανε καιρὸν νά ἀσχοληθῆ εἰς τήν τελειοποίησιν του. Σήμερον μετὰ δεκαετῆ ἀθόρυβον ἐργασίαν ἀγγέλλει εἰς τὸν κόσμον ὅτι ἐτήρησε τὸν λόγον του καί ὅτι ὁ φωνογράφος τελειοποιημένος εἶνε εἰς τήν διάθεσιν πικνῆς οἰοῦδῆποτε.

Οἱ ἤχοι, λέγει ὁ Ἐδισων, θά χαράσσωνται ἐπὶ μικροῦ κυλίνδρου ἐκ κηροῦ, ἡ εὐπλαστός δ' αὐτῆ ὕλη θέλει ἀποτυπῶναι τοὺς ἀκουστικούς κυματισμούς μετ' ὀξύτητος μείζονος τῆς τοῦ ἀνθρωπίνου ὠτός καί ἀνευ τῆς ἐλαχίστης ἀλλοιώσεως.

Ἄ Παράδοξον πρᾶγμα! ἐξαιρουμένη ὁ Ἐδι-

σων. Πρὸ εἴκοσι καί πέντε αἰῶνων οἱ Ἀσσυριοὶ καί οἱ Βαβυλώνιοι ἐξέλεξαν ὡς μέσον διαιωνίσεως τῆς μνήμης αὐτῶν κυλίνδρους ἐξ ὀπτῆς γῆς, ἐφ' ᾧν ἐχάρασσον γωνιώδεις χαρακτῆρας, ἰδοῦ δὲ ὅτι ἡ πρόσφατος αὕτη ἀνακάλυψις τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης, ὁ φωνογράφος, ἐπὶ σκοπῷ ὁμοίῳ ποιεῖται χρῆσιν κηρίων κυλίνδρων, ἀλλὰ μετὰ τῆς μεγάλης διαφορᾶς, ὅτι οἱ ἡμέτεροι ἐκ κηροῦ κύλινδροι, ἀφ' ἑαυτῶν λαλοῦντες, δὲν θά σιωπῶσιν ἐπὶ αἰῶνας ὄλους, ἀναμένοντες τοὺς Ράβδινσων καί τοὺς Λαγυάρδους, ὅπως ἐρμηνεύτωσιν αὐτούς. Σήμερον, χάρις εἰς ἡμᾶς, ἡγεμόν, πολιτικὸς ἀνὴρ ἢ ἱστοριογράφος τις δύναται νά διαβιβάσῃ τήν λαλίαν του εἰς φύλλον φωνογράφου, δυνάμενον νά χηλιοπλασιασθῆ, ἕκαστον δὲ τῶν χιλίων τούτων ἀντιγράφων δύναται πάλιν νά ἀναπαραγάγῃ τὸν ἦχον χιλίας ἀκόμη φοράς. Οὕτω δὲ τηρουμένων τῶν ἀντιγράφων τούτων, ἡ λαλία τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἀνδρός, αἰῶνας ὄλους μετὰ τήν ἐξαφάνισιν του ἐκ τοῦ κόσμου, θά ἀπειθύνεται πρὸς τοὺς ἐπιγενομένους, μεθ' οἷας δυνάμει καί ἀκμῆς θά ἀπέτεινεν αὐτὸς οὗτος πρὸς αὐτοὺς τὸν λόγον ἐάν ἐζη. Ἡ ὀργανικὴ καί φωνητικὴ μουσικὴ (τετραφῶδια ἢ μονωφῶδια, ἀδιάφορον) δύναται νά ἀναπαραχθῆ ὑπὸ τοῦ φωνογράφου μετὰ καταπληκτικῆς ἐντελείας καί ἀκριβείας. Ὅποια εὐτυχία διὰ τοὺς ἀπογόνους ἡμῶν νά δύνανται νά γνωρίζωσι τίνι τρόπῳ π. χ. ἐξετέλει ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου τεμάχιόν τι, ὁ Ρουβινσταίν! »

Ο Ἐδισων μετὰ ταῦτα συνοφίζει ὅτι πρὸ δεκαετίας προεῖπε περὶ τοῦ φωνογράφου του καί τῶν προβλημάτων, ἅτινα ἤθελε λύσει οὗτος τελειοποιούμενος, καταλήγει δὲ λέγων ὅτι πᾶν ὅτι προεῖπε καί ἐγένετο.

« Δύναμαι νά ἰσχυρισθῶ, λέγει, ὅτι χάρις εἰς τήν εὐχέρειαν, μεθ' ἧς ἀπομνημονεύει καί ἀναπαράγει πᾶν εἶδος μουσικῆς καί αὐτὰ ἀκόμη τὰ ἀφηγηματικὰ (récitatifs) μέρη, δύναται νά παρέχῃ ἀκαταπαύστους τέρψεις εἰς τοὺς ἀσθενεῖς, εἰς τὰς διαφόρους συναθροίσεις, γέυματα, ἑσπερίδας κτλ.— Πᾶς ὅστις ἐξ ἄλλου θέλει νά μείνῃ μόνος ἐν τῷ δωματίῳ του δύναται νά ἔχη εἰς τήν διάθεσίν του ἀριθμὸν τινα κυλίνδρων ἐκ κηροῦ, ἐφ' ᾧν εἰσὶ κεχαραγμένα ἄσματα, ποιήματα, τεμάχια κλειδοκυμβάλου ἢ τετραχόρδου, σύντομα διηγήματα, τεμάχια πρὸς ἀπαγγελίαν. Τοποθετῶν δ' αὐτὰ ἐν τῷ φωνογράφῳ του, θά ἀπολαμβάνῃ τήν αὐτὴν τέρψιν, οἷαν καί ἐν τὰ τεμάχια ταῦτα ἀπηγγέλλοντο ἢ ἀνεμείποντο ὑπὸ τῶν συγγραφέων καί καλλιτεχνῶν αὐτοπροσώπως. Ἡ ποικιλία τῶν διασκεδάσεων, ἃς δύναται τις νά παράσῃ ἑαυτῷ ἐπὶ τιμῇ μηδὲ μινῇ καί μὴ μετακινούμενος τῆς θέσεως του, εἶνε ἀπεριόριστος. Τὴν

Πάττη, ἔδουσαν ἐν Ἀγγλίᾳ, θὰ ἀκούωμεν, ἢν θέλωμεν, συγχρόνως ἐν Ἀμερικῇ, ὅπως θὰ δύνανται νὰ τὴν ἀκούωσιν καὶ οἱ ἑκατὸν ἔτη μεθ' ἡμᾶς ζῶντες. Ἐπὶ τεσσάρων κυλίνδρων, ἐχόντων 8 δακτύλων μῆκος καὶ 5 δακτύλων πλάτος, δύναμαι νὰ ἀντιγράψω διὰ τοῦ φωνογράφου δλόκληρον μυθιστόρημα τοῦ Δίκηνς. Πρὸς διδασκαλίαν τῆς προφορᾶς τῆς ἀγγλικῆς καὶ τῶν ξένων γλωσσῶν ἐν γένει ὁ φωνογράφος οὐδεμίαν ἐπιδέχεται σύγκρισιν, θέλει δὲ ἐκπληροῦ τὸ ἔργον μετ' ἀκριβείας, ἢν ἀδυνατεῖ νὰ ἀπομιμηθῇ ἡ ἀνθρωπίνη φωνή. Αἱ ἀγορεύσεις, αἱ δημόσιαι διαλέξεις αὐτούσιοι θὰ εἶνε κοιναὶ ἐν παντὶ οἴκῳ. Δὲν εἶνε δ' ἀπίθανον ὅτι μετὰ τινα ἔτη θὰ ἐκδίδωνται καὶ φωνογραφικαὶ ἐφημερίδες, εἰς σχῆμα κυλίνδρων κιτρίνων. Ἀπὸ τοῦδε, τοῦ φωνογράφου παραδοθέντος ἀπαξ εἰς κοινήν χρῆσιν, καινοθῆραι καὶ συντάχεται δύνανται νὰ ἐκφωνῶσι τὸ ἄρθρον των ἐν τῷ ὄργανῳ τούτῳ, εἴτε ἐν αὐτῷ τῷ γραφείῳ τῆς ἐφημερίδος, εἴτε καὶ ἐν ἄλλῳ μέρει, συνδεομένῳ πρὸς τὸ τυπογραφεῖον τῆς ἐφημερίδος διὰ τηλεφωνικοῦ σύρματος καὶ νὰ στοιχειοθετῆται ἄνευ χειρογράφων.

«Οἱ κήρινοι κύλινδροι θὰ ἀποστέλλωνται ταχυδρομικῶς ἐντός μικρῶν κιβωτιδίων, εἰδικῶς παρ' ἐμοῦ παρασκευασθέντων, θὰ τοποθετῶνται δὲ ἐπὶ τοῦ φωνογράφου, ἵνα ἀναπαράγῃσι τὴν φωνήν. Οἱ ταχυδρομικοὶ φωνογράφοι εἰσονται κατεσκευασμένοι πάντες κατὰ τὸν αὐτὸν τύπον. Ἐν περιπτώσει καθ' ἣν τὸ πρόσωπον πρὸς ὃ ἀποστέλλετε τοὺς κήρινους κύλινδρους, στερεῖται φωνογράφου, συνιστῶμεν σταθμούς, ὅπου, ἐπὶ πληρωμῇ ὀλίγων λεπτῶν, πᾶς τις θὰ δύναται νὰ ἔχῃ εἰς τὴν διάθεσίν του τὸ ἀναγκαῖον αὐτῷ ὄργανον. Τίς δὲ δὲν θὰ καταβάλλῃ εὐχαρίστως ἐλάχιστον τίμημα, ὅπως ἀκούσῃ τὴν φωνὴν προσφιλοῦς φίλου ἢ συγγενεῖς ἡμιλοῦντος αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ἄλλου ἄκρου τῆς γῆς;

«Οἱ συγγραφεῖς ἀφ' ἐτέρου δύνανται διὰ τοῦ φωνογράφου νὰ διατυπῶνται πᾶσαν παροδικὴν ἰδέαν ἢ ἐντύπωσιν, εἰς πᾶσαν ὥραν τῆς νυκτὸς ἢ τῆς ἡμέρας, χωρὶς νὰ εἶνε ἠναγκασμένοι νὰ ζητῶσι χάρτην, μελάνην ἢ γραφίδα καὶ τοῦτο ἐν χρόνῳ πολὺ μικροτέρῳ τοῦ ἀπαιτουμένου ὅπως χαράξωσι καὶ τὴν ἐλάχιστην σημείωσιν. Δύνανται ὡσαύτως νὰ δημοσιεύωσι φωνογραφικῶς τὰ μυθιστορήματα ἢ πᾶσαν ἄλλην πραγματείαν των, ἀποτεινόμενοι οὕτω διὰ ζώσης πρὸς τοὺς ἀναγνώστας των ἢ μᾶλλον τοὺς ἀκροατάς των. Οὕτω δὲ θὰ κατορθοῦσι νὰ προφυλάσσωσι τὰ ἔργα αὐτῶν καὶ ἀπὸ τῶν λογοκλοπιῶν, τῶν προερχομένων ἐκ τῶν ἀτελειῶν τῶν νόμων. Οἱ μελοποιοὶ ὡσαύτως δύνανται νὰ ἐμπιστεύωνται πᾶσαν στιγμιαίαν ἔμπνευσίν των εἰς τὸν φωνογράφον»

Ὁ Ἔδισων μετὰ ταῦτα, ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς ἐμπορευομένους καὶ τοὺς χρηματιζομένους, διατρίβει εἰς τινὰς λεπτομερείας, ὅπως ἐξήρη τὴν ἐκ τοῦ φωνογράφου προσγινομένην οικονομίαν χρόνου καὶ χρήματος, ὅπερ βεβαίως θέλει ἐξασφαλίσαι τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ὄργανου, ἐν Ἀμερικῇ, ὅπου ὁ χρόνος ἐκτιμᾶται ὡς χρῆμα, τὸ χρῆμα δ' ἔχει ὅσπιν ἀξίαν οὐδαμοῦ τοῦ κόσμου.

Συνελόντι εἰπεῖν ὁ φωνογράφος ἔσται διὰ τὸν προφορικὸν λόγον ὅ,τι ἡ ἀκαριαία φωτογραφία διὰ τὰ κινούμενα ἀντικείμενα ὅπως πρὸ τῆς ἀνακάλυψως ταύτης ἀδύνατον. ἦτο νὰ ἀποτυπώσῃ τις τὴν θέσιν ἵππου π.χ. ἐν κινήσει διατελοῦντος, οὕτω καὶ πρὸ τῆς ἀνακάλυψως τοῦ φωνογράφου δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπαναληφθῇ συνομιλία τις μετὰ φωτογραφικῆς οὕτω εἰπεῖν ἀκριβείας, μὲ πᾶσας τὰς παραλλαγὰς τῶν ἡχῶν, τὰς διακοπὰς τοῦ ἡμιλοῦντος κτλ.

Καὶ ὅποιους ἀκόμη ὀρίζοντας διανοίγει ἐνώπιον ἡμῶν ὁ φωνογράφος! Πᾶσα ἀνταπόκρισις θέλει ἀπλοποιηθῇ καὶ συντομευθῇ. Αἱ συστατικαὶ ἐπιστολαὶ θὰ ἀπαγγέλλωνται ἐπὶ φωνογραφικοῦ φύλλου τὰ ξενοδοχεῖα καὶ αἱ λέσχαι θὰ προμηθευθῶσι φωνογράφους καὶ φωνογραφήματα. Ἡ ἀκριβεία τῶν συνεντεύξεων τῶν δημοσιογράφων θὰ ἐξελέγχεται μετ' ἀκριβείας, οἱ ἐπιβάται τῶν σιδηροδρόμων, ἀδυνατοῦντες νὰ γράψωσι, ὡς ἐκ τῆς ταλαντεύσεως, θὰ μεταχειρίζονται τὰ φωνογραφήματα. Ἐχόντες κατ' οἶκον φωνογράφον, ἀπουσιάζετε. Εἰς πάντα ἐρχόμενον νὰ σᾶς ἐπισκεφθῇ ὁ φωνογράφος θὰ δύναται νὰ ἀπαντᾷ ὅτι ἐξήλαθε καὶ ὅτι θὰ ἐπανεέλθετε τὴν δεῖνα ὥραν ὡσαύτως ἐρχομένός τις εἰς τὸ γραφεῖόν σας καὶ μὴ εὐρίσκων ὑμᾶς δύναται νὰ σᾶς παραγγείλῃ ὅ,τι θέλει διὰ τοῦ φωνογράφου σας.

— Σημειώσατε, ἐπάγεται ὁ Ἔδισων, ὅτι δὲν ἡμιλῶ περὶ πραγμάτων ἐφικτῶν ἐν τῷ μέλλοντι. Πρὸ δεκαετίας προεῖπον πάντα ταῦτα, σήμερον δ' ὁ φωνογράφος μου εὐρίσκειται εἰς θέσιν νὰ τὰ πραγματοποιήσῃ ἐν πάσῃ ἀκριβείᾳ. Καὶ πόσαι δὲ ἄλλαι χρήσεις, δι' ἧς ὁ φωνογράφος εἶνε νῦν ἐντελῶς ὄργανον, ἢ δύναντο νὰ μνημονευθῶσιν; Δὲν ἐπιθυμῶ ὅμως νὰ δώσω εἰς τὴν πραγματείαν ταύτην χαρακτηριστὰ καταλόγου. Εἶπον, φρονῶ, ἱκανὰ ὅπως ἐννοήσετε ὅτι δέον νὰ ἴδῃτε καὶ ἀκούσῃτε τὸν φωνογράφον μου. Παρέκαμψε πλέον τὴν παιδικὴν ἡλικίαν καὶ εὐρὺ μέλλον ἀνχμῆνε αὐτόν. Ἰπὸ τινα ἔποψιν ὁ φωνογράφος γινώσκει πλειότερα ἡμῶν, τῆρῶν ἐν τῇ μηχανικῇ αὐτοῦ μνήμη πολλὰ πράγματα, ἄτινα ἡμεῖς λησμονοῦμεν, καὶ ἂν εἴπαμεν ταῦτα οἱ ἴδιοι. Ἔσται παράγων σπουδαῖος τῆς μορφῆς τοῦ ἀνθρώπου, διότι θέλει διδάξαι ἡμᾶς τὴν σεμνότητά καὶ τὴν ἐπιφυλακτικότητά ἐν

τοῖς λόγοις. Δι' αὐτοῦ θὰ ἡμιλῶμεν ἡμεῖς αὐτοὶ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, ὅπως πρόσωπόν τι πρὸς ἕτερον. Οὕτως ὁ φωνογράφος θέλει ἔχει τελεσιουργόν ἠθικὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν σχέσεων τῶν ἀνθρώπων μεταξὺ ἀλλήλων, καθιστῶν αὐτοὺς βραχυλόγους καὶ ἀκριβολόγους, καλλιεργῶν τὸ ἦθος αὐτῶν καὶ συνδέων δι' ἀμέσων προφορικῶν σχέσεων φίλους ἢ ἐταίρους, μακρὰν ἀλλήλων διατρίβοντας.»

Δ. Κ.

ΤΟ ΦΘΕΓΜΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΒΑΤΡΑΧΩΝ

Βρεκεκὲς κοᾶξ κοᾶξ εἶνε, ὡς γνωστόν, ὁ ἦχος ὃν φθέγγονται οἱ βάτραχοι ἐν τῇ ἡμῶν κωμῳδίᾳ τοῦ ἀθανάτου Ἀριστοφάνους. Ἡ φωνὴ αὕτη εἶνε οὕτως συνήθης εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας, ὥστε οὐδεὶς ἴσως ἡμῶν προσέσχε περισσότερον τὸν νοῦν εἰς τοὺς μουσικοὺς φθόγγους οὓς ἀναδίδουσι τὰ *λιμναῖα κρητῶν τέκνα*. Ἀρεσκόμεθα εἰς τὴν ἰδιάζουσαν μελωδίαν τῶν λιμναίων τούτων ἀηδόνων ἢ πειράζονται ἐξ αὐτῆς τὰ κῆρα ἡμῶν, ἀλλ' οὐδεὶς ἐσκέφθη νὰ ἐξελέγξῃ τὴν ἀκριβείαν τῆς ἀναγραφῆς τῶν βατραχικῶν φωνῶν ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους. Τοῦτο δὲ δὲν ἔχει λόγον, ὡς φαίνεται, τὸ ἀταλαίπωρον ἡμῶν, ἀλλὰ τὴν σύμπτωσιν, ὅτι δὲν εὐρίσκουσι τὰ ὠτα ἡμῶν διαφορίαν μεταξὺ τῶν στίχων τοῦ κωμικοῦ καὶ τῆς πραγματικῆς φωνῆς τῶν βατράχων. Ἄλλ' οἱ ξένοι δὲν εὐρίσκονται πρὸς ζητήματος ἐπ' ἴσης ἀναμφισβήτητου. Οἱ Γάλλοι καὶ οἱ Ἄγγλοι, ἀκούοντες τοὺς βατράχους τῶν, εὐρίσκον ὅτι ὁ Ἀριστοφάνης ἐλευθερίασε περὶ τὴν ἀπόδοσιν τῆς φωνῆς των. Καὶ δὲν εἶχον ἄδικον, ἐφ' ὅσον δὲν εἶχον μελετήσῃ τὸ φθέγμα τῶν ἐλληνικῶν βατράχων. Ἄλλὰ... ἄλλοι τόποι, ἄλλα ἦθη. Ἡ ζωολογία ἐνωθεῖσα μετὰ τῆς φιλολογίας ἀπεκάλυψεν τὴν ἀλήθειαν τοῦ πράγματος. Ἄς μᾶθωσι λοιπὸν οἱ ἀναγνώσται τῆς Ἑστίως, ὅτι οἱ βάτραχοι μας ἀναπέμπουσι κραυγὰς διαφόρους ἢ οἱ βάτραχοι τῆς λοιπῆς Εὐρώπης. Ἔστω δὲ τοῦτο πρὸς τιμὴν τῆς πρωτοτυπίας τῶν βατράχων μας, οὓς εἴθε νὰ ἐμιμοῦντο ἐν τούτῳ καὶ πολλοὶ ἄλλοι Ἕλληνες πολῖται.

Ἰδοὺ τί περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἀναγινώσκωμεν ἐπ' ἐσχάτων γραφῶν ἐν τῇ *Κριτικῇ Ἐπιθεωρήσει* τῆς Κανταβριγίας ὑπὸ τοῦ Ἄγγλου λογίου κ. J. E. Sandys.

«Πολλάνεις θὰ συνέθῃ εἰς Ἄγγλους ἀναγνώστας τοῦ Ἀριστοφάνους νὰ παρατηρήσωσιν ὅτι ὁ γνωστός στίχος *βρεκεκὲς κοᾶξ κοᾶξ* δὲν ἀναπαράγει ἀκριβῶς τὸν κρωγμὸν τοῦ κοινοῦ βα-

τράχου, πρὸς ὃν ἔχομεν οἰκειῶς ἐν Ἀγγλίᾳ. Πρόδηλον εἶνε, ὅτι ἀναγκαῖα θὰ ἦτο ἐξήγησις τις τούτου τοῦ φαινομένου πλὴν ἅπαντες οἱ ὑπομνηματιστὰι τοῦ κωμικοῦ, οὓς συνεβουλεύθη οὐδὲν λέγουσι περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Ἄλλὰ κατὰ τινα περιόδειαν μου ἐν Ἑλλάδι ἐπ' ἐσχάτων γενομένην εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐξελέγξω τὴν ἀκριβείαν τῶν φθόγγων ὧν ἔκαμε χρῆσιν ὁ ποιητὴς πρὸς μίμησιν τῆς λιμναίας μουσικῆς. Πορευόμενος ἀπὸ Τίρυνθος εἰς Ναύπλιον διηρχόμενος παρά τινα καλαμῶνα, ὅτε τὴν προσοχήν μου εἴλκυσε θορυβώδης ἦχος ἡμοιάζων πρὸς τὸν ἀναπεμπόμενον ὑπὸ πολλῶν ἡμοῦ ψιττακῶν ἐριζόντων διαρκῶς. Ἦτο προφανῶς ἡ φωνὴ τοῦ ἐλληνικοῦ βατράχου, ἢν ἦκουον διὰ πρῶτην φοράν, σειρὰ τεσσάρων βραχειῶν λαρυγγόφωνων συλλαβῶν εἰς ἧς εἶπετο, διπλοῦν κόσμημα. Δι' ἀγγλικῶν γραμμάτων δύναται ἴσως ἄριστα ν' ἀποδοθῇ ὡς ἐξῆς *Keke-Kekek-Koak-Koak*. Ἡ διαφορὰ ἀπὸ τοῦ ἀριστοφανεῖου στίχου ἦτο, ὅτι δὲν κατώρθωσα νὰ ἀκούσω τὸ ἀρχικὸν *βρ* καὶ τὸ τελικὸν *ς* ἄλλως ἢ καθ' ὅλου ἡμοιότης ἦτο ἀπαραγνώριστος.

Ἐκτοτε δὲ τυχῶν τῆς εὐκαιρίας νὰ συμβουλευθῶ δι' ἄλλους σκοποὺς πολλὰ συγγράμματα περιηγητῶν ἐπισκεφθέντων τὴν Ἑλλάδα, εὗρον τὰ ἐξῆς χωρὶς, παρέχοντα ἐνδιαφέρον περὶ τοῦ ἐνταῦθα προκειμένου ζητήματος.

«Οἱ κοινοὶ βάτραχοι τῆς Ἑλλάδος, λέγει ὁ Dodwell, ἐκπέμπουσι φωνὴν ὅπως διάφορον τῆς τῶν βατράχων τῶν βορείων κλιμάτων καὶ δὲν ἔχει ὑπάρχει καλλιτέρα αὐτῆς μίμησις τῆς τοῦ παρ' Ἀριστοφάνει *βρεκεκὲς κοᾶξ κοᾶξ*.

Ὁ δὲ Mure, λόγον ποιούμενος περὶ τῆς περιόδειας του ἀνὰ τὰς ὄχθας τῆς Βαλῦρας, παραποτάμου τοῦ Παμῖσου ἐν Μεσσηνίᾳ, παρατηρεῖ διὰ μακροτέρων τὰ ἐξῆς: «Ἐκεῖ εἴλκυσε κατὰ πρῶτον τὴν προσοχήν μου τὸ ἰδιάζον κόσμημα τῶν ἐλληνικῶν βατράχων, ὅπερ ἦδη προχωροῦντος τοῦ ἔαρος ἤρχισε νὰ ἀκούηται ἀνὰ τὰ τέληματα, καὶ ἔπειρ, καίπερ μὴ ὄν παντελῶς ξένον εἰς τὸ οὖς μου, μὲ προσέβαλε ταυτόχρονως ὡς τι διάφορον τῆς κραυγῆς τοῦ αὐτοῦ ζῴου ἐν πάσῃ ἄλλῃ χώρᾳ ὅπου εἶχε τύχει νὰκούσω αὐτήν. Συνίσταται δ' ἐκ δύο ποιικίλων φωνῶν, ὧν τὴν μὲν πρῶτην δὲν δύναμαι νὰ περιγράψω καλλίτερον ἢ συγκρίνων αὐτήν πρὸς τὸν συνήθη ἦχον τὸν προερχόμενον ἐκ τῆς πείσεως τῆς γλώσσης ἐπὶ τῶν οὐλῶν τοῦ οὐρανίσκου, ἢν προκαλοῦμεν ὅταν θέλωμεν νὰ ταχύνωμεν τοὺς ἵππους, ἢ δὲ δευτέραν εἶνε μίμημα κόσμηματος καὶ κρωγμοῦ. Οἱ δύο δὲ οὗτοι ἦχοι διαδεχονται ἀλλήλους κατὰ διαλείμματα μετὰ μεγάλης κανονικότητος, τοῦ πρώτου ἐπὶ πναλαμβανομένου πολὺ συχνότερον ἢ ὁ δεύτερος οὐδὲ θὰ ἦτο δυνατόν νὰ γείνωσι διὰ

» γραπτοῦ λόγου καταληπτότεροι ἢ διὰ τῆς
» ἀριστοφανεῖου διατυπώσεως βρεκεκὲς κοᾶξ
» κοᾶξ. Ἡ δὲ συμφωνία αὕτη μοι ἐνεποίησεν ἠδὲ
» νῆν τινὰ ἢν μόνον ἐνθουσιώδης ἐλληνιστὴς θὰ
» δυνηθῆ νὰ ἐκτιμήσῃ. Τὸ δὲ ἄσμα τῶν *Le-*
» *meilaw* τούτων τέκτων μοι παρέσχεν ἀκολού-
» θως εὐχάριστοτάτην ἀνακούρσιν κατὰ πολλὰς
» ἀνιάρας πορείας ἀνά τὰ ἐλώδη πεδία τῆς πα-
» ραλίας τῆς "Ἡλιδος.»

Τέλος δ' ἐν τῇ συγγραφῇ τοῦ Clark περὶ Πε-
λοποννήσου εὔρον τὴν ἐξῆς περιγραφὴν περὶ τῆς
ἐπιστροφῆς ἀπὸ τῆς Δέρνης εἰς τὸ ἀργολικὸν
πεδῖον. «Πλήθος βυτράχων προσέβλεπεν ἡμᾶς
» μετὰ προπετοῦς μέλους ἐν ἡχοῖς ὀξύτεροις καὶ
» τραχυτέροις τῶν τῶν ἀγγλικῶν βυτράχων. Ἄρ-
» χονται δὲ οὗτοι ἀπὸ ἀνάρθρου προπρασκειου-
» στικῆς ἤχου ὁμοίου πρὸς τὸ ἤχημα παλαιοῦ ἄλ-
» λανδικοῦ ὠρολογίου ὑποστένοντος ἐν τῷ ἀγῶνι
» νὰ σημάνη τὴν ὥραν καὶ τελειόνουσιν ἐν δια-
» δοχῇ παταγωδῶν κοσμάτων. Ἡ γλῶσσα τῶν
» βυτράχων τούτων δὲν δύναται ν' ἀποδοθῆ εἰς
» φωνὰς ἐνάρθρους ἀκριβέστερον ἢ διὰ τῶν *bre-*
» *kekè* κοᾶξ κοᾶξ τοῦ Ἀριστοφάνους.»

Τὸ ἐπιστημονικὸν ὄνομα τοῦ κοινοῦ ἀγγλικῆς
βυτράχου εἶνε τὸ *rana temporaria*. Ἄλλ' ὁ ἐλ-
ληνικὸς βάτραχος καλεῖται *rana esculenta*, καὶ
εἶνε ὁ ἐδώδιμος βάτραχος τῆς νοτίας Εὐρώπης.
Εὐρίσκω δὲ ἄλλως καὶ ἐν τῇ *Expédition Scien-*
tifique de Morée ὅτι ἡ φωνὴ τοῦ ἐλληνικοῦ βυ-
τράχου διαφέρει οὐσιωδῶς καὶ ἀπὸ τῆς τῶν γαλ-
λικῶν. «Ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ Μωρέως παρετήρησεν
» ὅτι ἡ κρυγὴ τοῦ ἐλληνικοῦ βυτράχου δὲν
» ἦτο παντελῶς ὁμοία πρὸς τὴν τῶν βυτράχων
» τῶν περιχώρων μας. Οἱ Ἕλληνες δὲν τρώ-
» γουσί ποτε τὸ κρέας τοῦ ζώου τούτου, ἀπ'
» ἐναντίας δὲ δεικνύουσι πρὸς αὐτὸ τὴν αὐτὴν
» ἀντιπάθειαν ἢν καὶ πρὸς πᾶν ἄλλο εἶδος ἐρ-
πετῶν.»

*P.

ΝΕΟΣ ΣΩΣΤΙΚΟΣ ΥΠΕΝΔΥΤΗΣ

Εἰς τὴν διοργανουμένην κατ' αὐτὰς ἐν Παρι-
σίοις ἐκθεσιν τῶν ναυαγοσωστικῶν ἀντικειμένων
ἐκτεθῆσεται σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ νέον τι μέσον
διασώσεως πρακτικώτατον, ὀφειλόμενον εἰς τὸν
κ. Μκσέ, ὑπήκουον Ὀλλανδῶν, ὅστις ἔσχε τὴν ἰ-
κκνοποίησιν νὰ ἴδῃ τὴν ἐφεύρεσιν τοῦ γενομέ-
νην παρχρημα ἀποδεκτὴν παρὰ τοῦ πολεμι-
κοῦ ναυτικοῦ τῆς πατρίδος του καὶ παρὰ πλεί-
στων ἀτμοπλοικῶν ἄλλανδικῶν καὶ βελγικῶν
ἐταιριῶν. Τὸ ἀντικείμενον τοῦτο ὁμοιάζει πρὸς
χονδρὸν ὑπενδύτην θηρευτικὸν ἄνευ χειρῶν,
κατασκευάζεται δὲ ἐξ ὑφάσματος διαφόρων εἰ-

δῶν. Τὸ ὕφασμα εἶνε διπλοῦν ὅπως εἰσάγεται
εἰς τὸ μεταξύ κενὸν κόνις φελού, παρασκευα-
σθεῖσα καταλλήλως δι' ἐπὶ τούτῳ μύλων. Με-
τὰ τοῦτο τὸ ὕφασμα ράπτεται κατὰ τρόπον ὅ-
τε ἡ κόνις τοῦ φελού νὰ τοποθετηθῆ ἐξ ἴσου
σχηματίζουσα πλείστα τετράγωνα προέχοντα,
εἰς οὗ καὶ ὁ ὑπενδύτης ἀποκλειῖται *cabillonné*,
τουτέστι γναφλωτός. Παρεκτός τῆς κομψότη-
τος τοῦ σχήματος αὐτοῦ καὶ τοῦ ὠραίου ὑφά-
σματος, ὅπερ ἕκαστος δύναται νὰ ἐκλέξῃ πρὸς
κατασκευὴν του, ἔχει τὸ πλεονέκτημα νὰ φέρη-
ται ἀνέτως ὑπὸ ἐπανωφόριον ἢ χονδρὸν τι ἱμά-
τιον, χωρὶς ὁ φέρων αὐτὸ ἐπιβάτης νὰ φαίνεται
γελοῖος, ὡς ὁ φέρων τὴν συνήθη γνωστὴν ζώ-
νην ἐκ πλακῶν φελού. Πρὸς δὲ ἐν περιπτώσει
συγκρούσεως, ὁ ὑπενδύτης ἐξουδετερώνει τὴν
σφοδρότητα τοῦ κτυπήματος, χάρις εἰς τὴν εὐ-
καμψίαν καὶ τὴν ἐλαστικότητά του, ἐνῶ ἡ
ζώνη προξενεῖ μώλωπας. Ὁ ὑπενδύτης κομβώ-
νεται ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω, φέρει δὲ καὶ
ζωνὴν ὅπως ἐφκρμύζεται κάλλιον εἰς τὴν ὄσφυν.
Ὁ ἐπιβάτης δύναται νὰ τὸν τοποθετῇ παρὰ
πόδας τῆς κλίνης του, εἰς τρόπον ὅστε νὰ τὸν
ἔχη πρόχειρον ἐν πάσῃ στιγμῇ. Ἄλλ' ὅτε εἶνε
ἀνάγκη νὰ τὸν φορίσῃ διὰ μίαν, πρέπει ν' ἀρ-
χίσῃ νὰ τὸν κομβώσῃ ἐκ τῶν κάτω, ὅστε νὰ
μὴ δύναται ν' ἀνυψωθῆ ἄνωθεν τῶν ὤμων,
τοῦθ' ὅπερ θὰ συνέβαινε ἂν ἦτέ τις ὑποχρεωμέ-
νος νὰ βῆθῃ εἰς τὸ ὕδωρ μὴ προφθάνων εἰμὴ νὰ
περάσῃ τοὺς βραχίονας. Ἐν περιπτώσει, καθ'
ἣν ὁ ναυαγὸς ἀνγκασθῆ νὰ μείνῃ πολλὰς ὥ-
ρας ἐντὸς τοῦ ὕδατος, ὁ ὑπενδύτης εἶνε δι' αὐ-
τὸν πολὺτιμος ὡς προφυλάτων ἐκ τοῦ ψύχους
κάλλιον πάσης ζώνης. Γνωστὸν ὅτι εἰς τινὰ
ναυάγια ἀνευρέθησαν πλείστοι ἐπιβάται νεκροὶ
ἐκ τοῦ ψύχους, κρατούμενοι ἐκ τῶν στρογγύλων
ἢ ἄλλων ἐπιπλεόντων σωσιθίων, τὰ ὅποια ἠδου-
νήθησαν μὲν ν' ἀρπάσωσιν, χωρὶς ὁμῶς νὰ
εὐρωσιν εἰς αὐτὰ προφυλάξιν τινὰ κατὰ τοῦ
ψύχους. Τὰ μετὰ τοῦ ὑπενδύτου γενόμενα πει-
ράματα ἀπέδειξαν ὅτι δύναται νὰ ὑποβαστάσῃ
ἐπὶ πολὺ κρύτας φέροντας τὰ κηρωτὰ αὐτῶν ἐν-
δύματα καὶ τὰ χονδρὰ ναυτικά των ὑποδήμα-
τα. Γυναῖκες καὶ παιδιὰ μὴ γινώσκοντα νὰ κο-
λυμβώσιν ἐρρίφθησαν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ ἠδου-
νήθησαν νὰ μεινωσιν ἐπιπλέοντα μὲ τοὺς ὄμους
ἐντελῶς ὑπεράνω τοῦ ὕδατος καθ' ὅλην τὴν διάρ-
κειαν τῶν πειραμάτων. Ὡστε ὁ ὑπενδύτης προώ-
ρισται ν' ἀντικαταστήσῃ παρὰ τοῖς ἐπιβάταις
τῆς πρώτης καὶ δευτέρας θέσεως τὰς συνήθεις
σωστικὰς ζώνας, ὧν ἡ χρῆσις θὰ περιορισθῆ τοῦ
λοιποῦ, παρὰ τοῖς μετανάσταις, τοῖς ἐπιβάταις
τῆς τρίτης τάξεως καὶ τοῖς πληρώμασιν. Τοῦτο
ἦδη καὶ ἐγένετο ἐν Βελγίῳ καὶ Ὀλλανδίᾳ εἰς
τὰς γραμμὰς ἀπὸ Φλεσίγγης μέχρι Κουήνσβορου
καὶ ἀπὸ Ὀστίνδης εἰς Δοῦβρον, ἐπὶ τῶν ἀτμο-

πλοίων τῶν νεερλανδικῶν Ἰνδιῶν καὶ εἰς τὸ
ἄλλανδικὸν πολεμικὸν ναυτικόν, ὅπερ ἠγόρασε
2600 τοιοῦτους ὑπενδύτας εὐθὺς μετὰ τὰ πρῶ-
τα πειράματκ. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος
ἔτους μεγάλη τις ἀτμοπλοικὴ εἰταιρία παρήγα-
γειλε τὴν κατασκευὴν 4000 πενδυτῶν διὰ τ'
ἀτμόπλοιά της.

Οἱ νεωστὶ κατασκευασθέντες σωστικοὶ ὑπεν-
δύται ἔχουσι καὶ μικρὸν θυλακίον, ὅπως δύναν-
ται οἱ ἐπιβάται νὰ ἐναποθέτωσιν ἐν αὐτῷ φια-
λίδιον ποτοῦ τενωτικοῦ, χαρτοφυλάκιον ἢ ἄλ-
λο τι χρήσιμον ἀντικείμενον.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Μόνον μετὰ τὴν ἀπόσβεσιν τοῦ πυρὸς καθαρι-
ζεται ἡ καρποδόχος, καὶ μόνον μετὰ τὴν ἀπό-
σβεσιν τῶν παθῶν ἐξαγνίζεται τοῦ ἀνθρώπου ἡ
καρδιά.

Τὰ κατὰ τῆς μεγαλοφυΐας λιθοβολήματα
φίρουσιν οἶον ἀποτέλεσμα καὶ οἱ κατὰ τοῦ Ὁ-
κεανοῦ βιπτόμενοι λίθοι. Διέρχονται τὰ κύματα
ὑπεράνω καὶ οὐδ' ἔχνοσ αὐτῶν ἀφίνουσι.

Δικαίως πολλὰ παράσημα ὀνομάζονται ἀ-
στέρες. Πράγματι, ὅπως ὁ ἀστὴρ φέγγει εἰς τὸ
σκότος τῆς νυκτός, οὕτω καὶ τινὰ παράσημα
εἶνε ὡς πυρσοὶ φωτίζοντες τὴν ἀσημότητα ἐκεί-
νων οἱ ὅποιοι τὰ φέρουν.

Ἡ ἀργία φονεῖ τὸ πνεῦμα ὡς ἡ σκωρία
κατκτρώγει τὸν σίδηρον.

Τὸ θάρρος δὲν εἶνε μόνον ἀρετὴ ἀλλὰ καὶ
τῶν ἄλλων ἀρετῶν φύλαξ.

Τὰ πάθη διὰ τῶν παθῶν ἀποτρίβονται ὡς ὁ
κλίμαξ διὰ τοῦ ἀδάμαντος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Κατὰ στατιστικὴν ἄρτι δημοσιευθεῖσαν ἡ μὲν ἐπι-
φάνεια τῆς γῆς περιλαμβάνει 136,000,000 τετρα-
γωνικὰ χιλιόμετρα, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς εἶνε 1,483,
000,000. Ἐκ τούτων εἰς τὴν Εὐρώπην ἀνήκουσι
347,000,000, εἰς τὴν Ἀφρικὴν 197, εἰς τὴν Ἀσίαν
779, Ὀκεανίαν 38, Βόρειον Ἀμερικὴν 80, Νότιον
Ἀμερικὴν 32.

Περιεργότατα ἀνέκδοτα δημοσιεύει ἡ «Διεθνὴς
Ἐπιθεώρησις» περὶ τῶν σχέσεων Γαμβέττα καὶ Βί-
σμαρκ. Συντάκτης αὐτῶν εἶνε ὁ στρατηγὸς Περίε,

ὅστις ἐν ἔτει 1880, συνταγματάρχης τότε, συμμε-
τέσχεν ὡς στρατιωτικὸς σύμβουλος τῆς βερολινεῖου
Συνδιασκέψεως περὶ τῶν ἐλληνικῶν συνόρων. Ἡ
ἀποστολὴ αὕτη ἀνετέθη εἰς τὸν Περίε συστάσει τοῦ
Γαμβέττα, ὅτε δ' ἀπῆλθεν ὁ πολυμαθὴς ἀξιωματι-
κὸς εἰς τὸ Βουρβωνικὸν Παλάτιον, ἵνα λάβῃ τὰς
τελευταίας ὁδηγίας, ὁ μέγας φιλέλληνας ἐπὶ μίαν ὄλην
ὥραν διηγήθη τὸ ἱστορικὸν τοῦ ἐλληνικοῦ ζητήματος
καὶ ὑπέδειξεν, ἐκπλήξας τὸν ἀκροατὴν του διὰ τῶν
γεωγραφικῶν του καὶ στρατηγικῶν γνώσεων, τινὰ τὰ
σημεῖα, ἅτινα ἔδει νὰ ἐπιτευχθῶσι διὰ πάσης θυσίας
ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Διὰ μακρῶν ἀνέπτυξεν ἰδίως
τὴν σπουδαιότητα τοῦ Μετσόβου, καθὼ δεσπόζοντος
τῶν μεταξὺ Ἠπείρου καὶ Μακεδονίας ὁδῶν. «Ἄπαι-
τῶ, εἶπεν ἐν τέλει, νὰ μοῦ φέρῃς τὸ Μέτσοβον καὶ
τὰ Ἰωάννινα.»

Διαμένων ἐν Βρεσλαύᾳ ὁ Λέσιγγ ὡς γραμματεὺς
ὑψηλοῦ τινος προσώπου συνήγαγε πολλὰκις ἐν τῇ
οἰκίᾳ αὐτοῦ Γερμανὸν βαρῶνον, μωρὸν καὶ ἀλαζόνα
συνάμα, ὅστις ἀπῆτει νὰ προσφέρωνται πρὸς αὐτὸν εὐ-
λαβῶς διὰ τὸν διπλοῦν λόγον τοῦ πλοῦτου καὶ τοῦ
τίτλου του. Ὁ Λέσιγγ τὸν ἀντίον ἐπέτεινε τὴν πρὸς
αὐτὸν ὀλιγωρίαν.

Ἡμέραν τινὰ ὁ βαρῶνος τῷ λέγει:

— Τίς σοῦ ἔδωκε τὸ δικαίωμα, κύριε, νὰ φέρῃσαι
ὡς ἴσος πρὸς ἐμέ;

— Νὰ σοῦ εἰπῶ, ἀπεκρίθη ὁ Λέσιγγ· τοῦλάχιστον
ἔχω καὶ ἐγὼ τόσον πνεῦμα ὅσον περιουσίαν ἔχεις σύ·
ἀλλὰ κῦτταξε, μὲ αὐτὸ μόνον τὸ δεκάλεπτον — καὶ
ἔδειξε τοιοῦτο νόμισμα — ἐγὼ ἔχω τόσον περιουσίαν
ὅσον εἶνε ὅλον τὸ πνεῦμα ὅπου ἔχεις σύ.

Ὁ ποιητὴς Burger, ἀσθενὴς καὶ πενόμενος, παρε-
πονεῖτο εἰς τὸν φίλον του Stolberg, μεμψιμοιρῶν κατὰ
τῆς τύχης, τὴν ὁποίαν ἔλεγε τυφλὴν.

— Μεγάλην τιμὴν τῆς κάμνης, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος,
νὰ τὴν λέγῃς τυφλὴν. Τυφλὴ δὲν ἦτο ποτέ. Εἶνε ἀ-
χρεῖα, ἡ ὁποία ἀγαπᾷ νὰ συντροφεύῃ πάντοτε ἐκεῖ-
νοσ, οἱ ὅποιοι τῆς ὁμοιάζουν.

Ἐκ περιέργου στατιστικῆς περὶ τῆς καταναλώσεως
τοῦ χάρτου καθ' ἅπαντα τὸν κόσμον ἀποσπῶμεν τοὺς
ἐξῆς ἀριθμούς: Ἐπὶ τῆς γῆς εὐρήνται 4000 ἐργο-
στάσια παράγοντα 980 ἑκατομμύρια χιλιογράμμων
χάρτου κατ' ἔτος. Ἐκ τούτων 300 ἑκατομμύρια χρη-
σιμοποιοῦνται ὑπὸ τῶν ἐφημερίδων, 191 ἑκατομμύρια
ὑπὸ τῶν τυπογραφείων, 100 ἑκατομμύρια ὑπὸ τῶν
ἐμπόρων, 100 ἑκατομμύρια ὑπὸ τῶν διοικητικῶν ἀρ-
χῶν τῶν κυβερνήσεων, 93 ἑκατομμύρια ὑπὸ τῆς βιο-
μηχανίας, 95 ἑκατ. ὑπὸ τῶν σχολείων, καὶ τὸ ἐπι-
λοιπον ἢ 101 ἑκατ. χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἰδιωτικὴν
ἀλληλογραφίαν. Ἡ Γαλλία καταναλίσκει κατ' ἔτος
135 ἑκατ. χιλιογράμμων, ἐξ ὧν τὰ 20 ἑκατ. χρη-
σιμοποιοῦνται ὑπὸ τοῦ τύπου.

Κατὰ στατιστικὴν δημοσιευθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ὑπουρ-
γεῖου τῆς γεωργίας τῆς Βασιλικῆς ὁ πληθυσμὸς
τῶν ἐν Εὐρώπῃ κτηνῶν ἀνέρχεται εἰς 92,000,000

κερασφόρων ζώων, 36 εκατ. ἵππων, 200 εκατ. περίπου προβάτων καὶ χοίρων.

Μὴ λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς ἐκτάσεως καὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν κατοίκων, ἡ Ρωσία μετὰ τῆς Φιλανδίας κέκτηται ἐκ πασῶν τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν τὸν μέγιστον ἀριθμὸν ζώων παντὸς εἶδους ἦτοι: 25 εκατ. κερασφόρων, 45 εκατ. προβάτων, 10 εκατ. χοίρων καὶ 17 εκατ. ἵππων. Μετ' αὐτὴν ἔρχεται ἡ Γερμανία μετὰ 15 εκατ. κερασφόρων, 25 ἐκ. προβάτων, 7 ἐκ. χοίρων, 3 ἐκ. ἵππων· εἶτα ἡ Αὐστρία καὶ Οὐγγαρία μετὰ 12 ἐκ. κερασφόρων, 20 ἐκ. προβάτων καὶ περίπου 3 ἐκ. ἵππων. Τέλος εἰς τὴν τετάρτην βαθμίδα ἔρχεται ἡ Γαλλία μετὰ 11 ἐκ. κερασφόρων, 24 ἐκ. προβάτων καὶ 3 ἐκ. ἵππων.

Ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς ὑπάρχουσι 45, 510,000 κερασφόρα, 438,322,000 πρόβατα, 12,077,000 ἵπποι καὶ 46, 093, 000 χοῖροι.

Ἀπίστευτοι εἶνε αἱ ζημίαι, τὰς ὁποίας ἡ Γαλλία ὑπέστη ἐκ τῆς εἰσβολῆς τῆς φυλλοξήρας. Οἱ ἐπόμενοι ἀριθμοὶ πηγάζοντες ἐκ τῆς ἐκθέσεως τοῦ διεθυντοῦ τῆς γεωργίας παρέχουσι στοιχεῖα ἀκριβοῦς ἐκτιμήσεως.

Κατὰ τὴν ἔκθεσιν ταύτην οἱ μέχρι τοῦ 1884 καταστραφέντες ἀμπελώνες τῆς Γαλλίας ὑπερέβαινον τὰ 10,000,000 στρέμματα. Ἀλλὰ πλὴν τούτων ὑπῆρχον καὶ προσβεβλημένοι, εἰσέτι ἀντέχοντες, 6, 645,000 στρέμματα, ἅτινα κατὰ μέγιστην πιθανότητα ἀντιστοιχοῦσι πρὸς 2,000,000 στρέμματα καταστραμμένων ἀμπελώνων. Ὅθεν ἡ πραγματικὴ ἀπώλεια ἀνέρχεται εἰς 12,000,000. Ἐὰν ὡς μέσον ὄρον τῆς ἀξίας ἐκάστου στρέμματος λάβωμεν τὸ ποσὸν φράγκων 600, ὅπερ εἶνε κατώτερον τοῦ πραγματικοῦ, εὐρίσκομεν ὅτι ἡ προξενηθεῖσα τῇ Γαλλίᾳ ζημία ἐκ τῆς φυλλοξήρας ἐστοίχισε αὐτῇ μέχρι τοῦ 1884 7,200,000,000 φράγκων. Ἀλλ' αὕτη δὲν εἶνε μόνη. Πρὸς τῇ ζημίᾳ ταύτῃ τοῦ κεφαλαίου ἔχομεν καὶ τὴν τῶν τόκων καὶ τῶν ἡμερομισθίων τὴν προσελθούσαν ἐκ τῆς καταστροφῆς τῶν ἀμπελώνων. Καὶ εἶνε μὲν δύσκολον νὰ ὑπολογίσῃ τις αὐτὴν, φρονούμεν ὅμως ὅτι θὰ εὐρεθῶμεν καὶ κάτω τῆς πραγματικότητος, ἐὰν λάβωμεν ὡς βάσιν τοῦ ὑπολογισμοῦ τὴν ἀξίαν τῶν εἰς Γαλλίαν εἰσαχθέντων οἴνων καὶ σταφίδων ἀπὸ τῆς καταστροφῆς τῶν ἀμπελώνων αὐτῆς. Οἱ εἰσαχθέντες οἶνοι καὶ σταφίδες κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἦσαν ἀξίας πλέον τῶν 3,000,000,000. Οὕτω ἡ ὅλη προξενηθεῖσα τῇ Γαλλίᾳ ζημία ἐκ τῆς φυλλοξήρας μέχρι τοῦ 1884 ὑπερβαίνει τὰ 15 δισεκατομμύρια φράγκων.

Καὶ ἡ μὲν Γαλλία ἔθνος πλουσιώτατον ἀπαίρους ἔχον ἄλλους πόρους δύναται μετὰ καρτερίας καὶ ὑποστροφῆς τοιαύτας ζημίας, ἀλλὰ ἀναλογισθῆτε τί θὰ συνέβαιεν ἐὰν τὸ κακὸν ἦθελεν ἐνσκήψῃ ἐν Ἑλλάδι κατὰ τοῦ κυριωτάτου αὐτῆς προϊόντος, τῆς σταφίδος, ἢ μᾶλλον ἂς ἀναλογισθῶσι τοῦτο οἱ ὑπάλληλοι, οἵτινες εἶνε τεταγμένοι νὰ ἐπιτηρῶσιν εἰς ἀποσώθῃσιν τῆς θεομηνίας ἀπὸ τῆς χώρας ἡμῶν.

Εἰς πολλὰς τῆς Εὐρώπης πόλεις ἀπὸ πολλοῦ

ἤδη λειτουργεῖ τὸ σύστημα τῆς ἀποτεφρώσεως τῶν νεκρῶν ἀντὶ τοῦ γενικῶς ἐν χρήσει τῆς ἐν τῇ γῇ ταφῆς. Μία ὅμως τῶν δυσκολιῶν, καθ' ὧν προσκόπεται ἡ ἀποτέφρωσις, εἶνε καὶ ὁ ἀπαιτούμενος δι' αὐτὴν χρόνος δύο ὁλων ὥρων δι' ἕκαστον νεκρὸν. Διὸ προσπάθειαι γίνονται πανταχοῦ ὅπως ὑπερνηκθῇ καὶ ἡ δυσκολία αὕτη. Ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔτους τούτου, κατ' ἐντολὴν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου τῶν Παρισίων, μετέβησαν εἰς Μιλάνον καὶ Ζυρίχην δύο αὐτοῦ ἀπεσταλμένοι ἵνα ἐξετάσωσι τὰ ἐν χρήσει μηχανήματα πρὸς ἀποτέφρωσιν ἐν τοῖς νεκροταφείοις τῶν δύο τούτων πόλεων. Καὶ ἐνταῦθα ὅμως παρετήρησαν ὅτι ἡ αὕτη ὑφίσταται δυσκολία· οὐχ ἤττον ἐλπίζουσιν ὅτι διὰ τῶν καταβαλλομένων προσπαθειῶν θέλει κατορθωθῆ ἐν οὐ μακρῷ χρόνῳ ἡ πλήρης ἀποτέφρωσις ἐν τὸς ἡμισεῖας ὥρας ἢ τὸ πολὺ τριῶν τετάρτων διὰ δαπάνης 15—20 φράγκων.

Ἐν Παρισίαις ὑφίσταται πρὸ πολλοῦ ἡδὴ Ἑταιρία πρὸς διάδοσιν τῆς ἀποτεφρώσεως, ἀριθμοῦσα 600 μέλη, καὶ ἐπιδικούσα βραδέως μὲν ἀλλ' ἀσφαλῶς διὰ τῶν νομίμων μέσων τὸν σκοπὸν αὐτῆς, ὅστις εἶνε ἡ ἐξασφάλισις εἰς πάντα βουλούμενον τοῦ μέσου τούτου τῆς ταφῆς μετὰ θάνατον. Ἡ προσχώρησις τῶν μελῶν δὲν συνεπάγεται οὐδεμίαν μεταγενεστέραν υποχρέωσιν, ἀλλ' ἕκαστος εἶνε ἐλεύθερος εἰς τὴν ἀποφασίαν αὐτοῦ κατοπίν.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν ἀξιθεάτων ἀντικειμένων τῆς ἐν Παρισίαις Παγκοσμίου Ἐκθέσεως τοῦ 1889 ἔσται καὶ ὁ ἐν τῷ καταστήματι αὐτῆς κυκλικὸς ἢ συνεχῆς σιδηρόδρομος, δι' οὗ οἱ θεαταὶ ἀκόπως θὰ δύνανται νὰ περιέλθωσι περιεργαζόμενοι ὁλόκληρον τὸν χώρον τοῦ πεδίου τοῦ Ἄρεως.

Ὁ κυκλικὸς αὐτὸς σιδηρόδρομος συνίσταται εἰς ἄλιον τετρακοσίων βαγονίων ἀσκεπῶν, ὁμοίων πρὸς τὰ μετακομιζόμενα ἐμπορεύματα, κινουμένων ἐπὶ γραμμῆς κυκλοτεροῦς καὶ ἀποτελούντων συνεχῆ κύκλον, εἰς τρόπον ὥστε τὸ ἐπὶ κεφαλῆς βαγόνιον νὰ συνδέηται μετὰ τοῦ τελευταίου. Ἐπὶ τῶν βαγονίων τούτων θὰ τοποθετηθῇ δάπεδον ξύλινον τριῶν μέτρων πλάτους, ἐφ' οὗ ἀρκεῖ τις ν' ἀνέλθῃ, ὅπως μεταφερθῇ κατὰ βούλησιν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς σημείου εἰς τὸ ἕτερον. Τὸ δάπεδον ἔσται ἰσοῦψές πρὸς τὸ ἔδαφος, διότι ὁ κυκλικὸς σιδηρόδρομος θὰ κινήται ἐντὸς λάκκου κτιστοῦ ἔχοντος βάθος 1,50 καὶ πλάτος 2,80 περίπου μέτρων. Ἐν ἐνὶ λόγῳ ὁ κυκλικὸς σιδηρόδρομος ἔσται ἀτελεύτητος ταινία κινουμένη εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιπέδον μετὰ τὸ ἔδαφος, ἐφ' ἧς δύναται ἕκαστος ν' ἀνέλθῃ ἢ νὰ κατέλθῃ κατὰ βούλησιν.

Ὅπως δὲ ἡ ἀνάβασις καὶ ἡ κατάβασις τελεθῆται ἄνευ τῆς ἐλαχίστης δυσκολίας, ἡ ταχύτης ἔσται ἀρκετὰ μικρὰ ὥστε νὰ δύναται ἕκαστος ν' ἀνέρχεται ἢ νὰ κατέρχεται κατὰ πᾶσαν στιγμὴν πρὸς δὲ κατὰ πᾶν λεπτὸν θὰ σταματᾷ ἐπὶ δεκαπέντε δευτερόλεπτα, ἀναγελλομένης τῆς στάσεως διὰ σημείων, ὅπως ἀνέρχονται καὶ κατέρχονται ἀνέτως αἱ γυναῖκες, τὰ παιδιὰ καὶ οἱ πρεσβύται.

Ἡ ἀμαξοστοιχία τοῦ κυκλικῶ σιδηροδρόμου θὰ κινήται δι' ἠλεκτρισμοῦ. Ἡ ἐπίνοια τοῦ ἔργου τούτου προέρχεται ἐξ Ἀμερικῆς, ὅπου ἤδη λειτουργεῖ πρὸ δεκαετίας καὶ πλέον.